

15-17-vuotiaiden väkivaltarikollisuus Suomessa - tietopaketti nuorille

Nicklas Borodulin

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

15-17-vuotiaiden väkivaltarikollisuus Suomessa - tietopaketti nuorille

Nicklas Borodulin
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2021

Nicklas Borodulin

15-17-vuotiaiden väkivaltarikollisuus Suomessa - tietopaketti nuorille

Vuosi

2021

Sivumäärä

74

Tämä työ on tehty Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon toimeksiannosta ja sen tavoitteena on luoda yläkouluikäisille tietopaketti liittyen nuorten väkivaltarikollisuuteen. Tällä pyritään kehittämään nuorten turvallisuutta, turvallisuudentunnetta sekä jakamaan nuorille tietoa väkivaltaisen käyttäytymisen syistä, mahdollisista seuraamuksista ja ennaltaehkäisyn keinoista. Työn tarkoituksena on myös lisätä tietoisuutta ja keskustelua aiheesta. Lähtökohtana työlle oli ammatillinen kiinnostus aiheeseen sekä omat kokemukseni muutoksista nuorten väkivaltarikoskulttuurissa.

Työtä varten on perehdytty ajantasaiseen lainsäädäntöön, aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen sekä eri toimijoiden julkaisuihin. Lisäksi työssä on hyödynnetty aihetta koskevaa uutisointia ja perehdytty nuorisorikoskyselyn sekä kouluterveyskyselyn tuloksiin. Nuorten tekemien väkivaltarikosten tilastot on kerätty StatFin-portaalista, ja ne perustuvat poliisilta saatuun dataan.

Tiedonkeruumenetelmillä on selvitetty, millaisia ilmiöitä nuorten väkivaltarikollisuudessa on havaittu, millaista apua ja tukea nuorille on tarjolla sekä millaisena nuoret kokevat väkivalta-kokemuksistaan puhumisen. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin teemahaastatteluita sekä Learning Café tiedonkeruumenetelmää, mikä toteutettiin yhdessä erään helsinkiläisen koulun yhdeksännen luokan oppilaiden kanssa. Tällä keinolla haluttiin kerätä tietoa myös nuorilta. Eri ilmiöitä havaittiin runsaasti ja niiden vaikutuksia nuorten hyvinvointiin on tuotu esille tässä työssä.

Tietopakettia varten on luotu nuorille suunnattu PowerPoint-esitys sekä nuoria osallistuttava tietovisa kouluilla esitettäväksi tai etäyhteyttä hyödyntäen. Nämä kaksi osaa tukevat toisiaan tietopakettia esitettäessä. Esitys ja kysymykset on jaettu neljään osioon ja ennen jokaisen osion esitystä, oppilaille esitetään sitä osiota koskevat viisi monivalintakysymystä. Tietovisaan osallistutaan älylaitteilla.

Nuorten väkivaltarikollisuuden on havaittu lisääntyneen ja raaistuneen viime aikoina samalla kun nuorten hyvinvointi on ollut laskussa. Tämän työn tarkoituksena ei kuitenkaan ole etsiä syitä tähän kehitykseen vaan esittää nuorten väkivaltarikollisuus niin kuin se näyttäytyy nykypäivän Suomessa. Tämän työn tuotos on suunnattu ensisijaisesti yläkouluikäisille, mutta se on muokattavissa myös alakouluikäisille, nuorten vanhemmille sekä koulujen henkilökunnalle sopivaksi. Kaksiosaiseen tietopakettiin on nostettu tämän työn keskeisin sisältö.

Asiasanat: ennaltaehkäisy, nuorisorikollisuus, tietopaketti, väkivaltarikollisuus

Nicklas Borodulin

Crimes Committed by 15-17-year-olds in Finland: Drafting an Educational Package for the Youth

Year	2021	Pages	74
------	------	-------	----

This thesis was commissioned by the Helsinki Police Department's crime prevention unit. The objective of this thesis is to create an educational package for junior high school students regarding juvenile delinquency. The package strives to better youth safety, the feeling of security and inform youth about reasons behind violent behavior, possible consequences, and the means of prevention. It also aims to increase awareness and open discussion about the matter at hand. The inspiration for this work stems from the author's own work experiences as a law enforcer where changes in the violent behavior of youth offenders have been observed.

The theoretical framework of this thesis has been collected through various means, including up-to date legislation, topic related literature, and publications. It also includes information from various newspaper articles, the juvenile delinquency and school health surveys. Statistics regarding violent youth crime have been gathered by using the StatFin portal. The data is based on information given out by the police.

By using various data collection methods several phenomena were detected regarding juvenile violent behavior and their effects on youth welfare have been brought up in this work. In addition, information about available help and support for the offenders, and how the youth talk about their violent experiences was collected. The methods used were interviews and Learning Café. The latter was conducted in cooperation with a local schools ninth grade pupils in Helsinki. This entailed including the youth in gathering information regarding violent juvenile delinquency.

As a result, an educational package was created that consists of two parts; a PowerPoint presentation and participatory quiz to be held at schools or by remote connection. These two parts of the package were designed to support each other during the presentation. The presentation has been sectioned in to four parts. Each section is supported by five multiple choice questions in the quiz to be answered by the pupils before each section is presented to them. The quiz can be answered by using smart devices.

Violent juvenile delinquency has been observed to increase in numbers and it has become more violent over the past few years. At the same time youth welfare has been observed to be declining. The objective of this thesis is not to map the reasons behind this trend, but simply to present how violent juvenile delinquency is present in today's Finland. The final output of this thesis is primarily directed at junior high school students, but is easily customizable to primary school students, children's parents, and school staff.

Keywords: education, juvenile delinquency, prevention, violent crimes

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nuorten väkivaltarikollisuus	7
2.1	Syitä väkivaltaiseen käyttäytymiseen	7
2.2	Nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyvää keskeistä lainsäädäntöä	10
2.3	15-17-vuotiaiden väkivaltarikokset tilastoina vuosina 2011-2020	13
2.4	Nuorisori-kollisuuskysely	19
2.5	Väkivaltainen nuorisori-kollisuus ilmiönä	20
2.6	Ennaltaehkäisyn keinot	22
2.7	Kolmannen sektorin apu ja tuki nuorille	26
2.8	Kouluterveyskysely	27
3	Kehittämistyön toteuttaminen	28
3.1	Teemahaastattelut.....	29
3.2	Haastattelujen analysointi.....	30
3.3	Learning Café	30
4	Tulokset	32
4.1	Ilmiöt nuorten väkivaltarikollisuudessa	33
4.2	Väkivaltaan turvautuminen	35
4.3	Puheeksi ottamisen pelko	36
4.4	Nuorten auttaminen ja tukeminen	37
4.5	Learning Cafén tulokset	39
5	Yhteenveto	40
5.1	Opinnäytetyön tuotoksen sisältö.....	43
5.2	Työn eettisyys	45
5.3	Pohdinta	46
5.4	Jatkotoimenpiteet	48
5.5	Oman oppimisen reflektointia.....	49
	Lähteet.....	50
	Kuviot	55
	Taulukot	56
	Liitteet	57

1 Johdanto

Helsingin Sanomien teettämän tutkimuksen mukaan nuorten tekemät rikokset ovat tasaisesti vähentyneet jo pidemmän aikaa. Samalla on kuitenkin havaittu, että nuorten vakavaa väkivaltaa sisältävät rikokset ovat olleet viime vuosina kasvussa. (Kerkelä 2021.) Viime aikoina suomalaiset ovatkin saaneet lukea ja kuulla median välityksellä lukuisista nuorten tekemistä väkivaltarikoksista, joista eräät ovat olleet erityisen raakoja ja kansakuntaamme ravisuttavia.

Tämän työ ei pyri ratkaisemaan kyseistä ongelmaa, vaan esittelemään nuorten väkivaltarikollisuutta sellaisena kuin se nähdään nykypäivän Suomessa. Lisäksi halutaan tuoda esiin, miten aiheesta keskustellaan julkisuudessa, millaisia ilmiöitä nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyen on havaittu ja miksi nuorten on monesti vaikea keskustella väkivaltakokemuksistaan. Tämän työn tarkoituksena ei myöskään ole millään tavalla esittää nykypäivän nuorisoa huonossa valossa tai pyrkiä erottelemaan eri väestöryhmien tekemiä väkivaltarikoksia toisistaan.

Tämä opinnäytetyö on osa Laurea-ammattikorkeakoulun turvallisuuden ja riskienhallinnan tradenomiopintoja. Toimeksiantajana toimii Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminto, joka tekee paljon työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi Helsingissä. Halusin alkuun selvittää heiltä, olisiko tällaiselle nuorten väkivaltarikollisuutta käsittelevälle tietopakettille ja opinnäytetyölle tarvetta ja kokevatko he, että nuorten väkivaltarikoskäyttäytymisessä on tapahtunut muutoksia viime vuosina. Ajatukseen suhtauduttiin myönteisesti ja koettiin, että nuorten tekemää väkivaltaa ei tunnisteta tarpeeksi ilmiönä ja asiasta tulisi käydä enemmän keskustelua julkisuudessa.

Työn tavoitteena on laatia nuorille kouluilla esitettävä tietopaketti liittyen nuorten väkivaltarikollisuuteen. Tietopaketin avulla pyritään vaikuttamaan nuorten koulu- ja vapaa-ajan turvallisuuteen, turvallisuuden tunteeseen ja nuorten väkivaltaiseen käyttäytymiseen tiedon ja kamamisen ja osallistuttamisen keinoin. Lisäksi työllä pyritään osaltaan vaikuttamaan nuorten halukkuuteen kertoa heidän kokemastaan ja näkemästään väkivallasta, sekä jakamaan heille tietoa väkivallan vaaroista ja mahdollisista seuraamuksista.

Työ rajataan, toimeksiannon mukaisesti, koskemaan 15-17-vuotiaiden tekemiä väkivaltarikoksia, pois lukien kuolemaan johtaneet väkivallanteot. Tässä työssä tarkastellaan tilastojen osalta 15-17-vuotiaiden tekemien väkivaltarikosten kehitystä vuosien 2011-2020 välillä. Tilastot on kerätty työn rajauksen mukaisesti, missä kuolemaan johtaneet tapaukset on jätetty ulkopuolelle. Kerätyt tilastot koskevat täten rikosnimikkeitä lievä pahoinpitely, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, ryöstö, törkeä ryöstö ja törkeän ryöstön valmistelu sekä tapon, murhan ja surman yritys. Tilastotarkastelu on rajattu koskemaan vain selvitettyjä rikoksia. Tilastoissa ei täten oteta huomioon tapauksia, missä alaikäinen on ainoastaan ollut epäiltynä, mutta ei

tuomittu kyseisestä rikoksesta. Tätä työtä varten haastateltiin Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon konstaapeleita. Lisäksi kerättiin nuorten ajatuksia nuorten väkivaltarikollisuudesta erään helsinkiläisen koulun yhdeksännen luokan oppilaiden kanssa. Tällä haluttiin muun muassa selvittää nuorten suosimat tiedon jakamiseen soveltuvat kanavat sekä millainen sisältö nuoria kiinnostaa. Haluttiin myös selvittää, miten tätä tietoisuutta voidaan jakaa niin, että se tavoittaa mahdollisimman suuren kohderyhmän ja miten saadaan herätettyä nuorten mielenkiinto aiheeseen.

2 Nuorten väkivaltarikollisuus

Tässä työssä nuorisoriikollisuudella viitataan alle 18-vuotiaiden mutta yli 15-vuotiaiden tekemiin rikoksiin. Nuorisoriikollisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnan sääntöjä rikkovaa käytöstä, mikä on osa nuoren kasvamista ja aikuistumista. Monesti tällainen normien vastainen käyttäytyminen vähenee tai katoaa nuoren aikuistuesssa, mutta joillekin se johtaa elämään rikollisella tiellä aikuisiälläkin. (World youth report 2003, 191.)

Tässä työssä perehdytään nuorten väkivaltarikoksiin koskevaan ajantasaiseen lainsäädäntöön, mutta ei ainoastaan keinona selvittää rikoksia ja tuomita rikoksentekijöitä, vaan myös auttamisen ja tukemisen keinona. Tulemme huomaamaan, että nuorisoriikollisuus ja sen sisältämä nuorten väkivaltarikollisuus on monien syiden summa, eikä yksiselitteinen tai helposti ratkaistavissa oleva ongelma. Kyselyihin ja tilastoihin perehtymällä pyritään osoittamaan nuorten hyvinvoinnin nykytilaa, millaisina tekoina nuorten väkivaltarikollisuus näyttäytyy sekä motiiveihin näiden tekojen takana. Lisäksi perehdymme ajankohtaisiin nuorten väkivaltarikollisuuden ilmiöihin ja auttamisen sekä tukemisen keinoihin, joilla nuorten väkivaltarikollisuuteen ja tekijän mahdollisen rikoskierteen katkaisuun pyritään vaikuttamaan.

2.1 Syitä väkivaltaiseen käyttäytymiseen

Monet saattavat mieltää aggressiivisuuden ja väkivaltaisuuden synonyymeinä toisilleen, mutta näin ei kuitenkaan ole. Aggressiivisuudella tarkoitetaan enemmän tunteita kuin tekoja. Aggressiivisuus ei automaattisesti johda väkivaltaiseen käyttäytymiseen, vaan aggressiivisuus purkautuu ennemminkin erilaisina tunteina kuten suuttumuksena, kateutena tai vihana. Kun aggressiivinen käytös muuttuu fyysiseksi teoksi, mikä kohdistuu toiseen henkilöön, puhutaan väkivallasta. (Mielenterveystalo 2021.)

Väkivallalla on useita eri ilmentymismuotoja, kuten fyysinen väkivalta, henkinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, kaltoinkohtelu ja laiminlyönti (THL 2020). Maailman terveysjärjestö määrittelee fyysisen väkivallan tilanteena, missä henkilö kohdistaa toiseen fyysistä voimaa, valtaansa tai sillä uhkaamista. Teko voi kohdistua henkilöön itseensä

vahingoittamistarkoituksessa tai muihin ihmisiin. Fyysinen voima tai vallankäyttö saattaa johtaa henkilön fyysisen ja/tai henkiseen vammaan tai pahimmassa tapauksessa uhrin menehtymiseen. Toisen pelottelu tai uhkaaminen, missä henkilö pakottaa toisen tekemään jotakin vastoin omaa tahtoaan, esimerkiksi luopumaan omaisuudestaan tai toimimaan tekijän tahdon mukaisesti, on myös fyysistä väkivaltaa. Väkivallalla ei tarkoiteta sellaista tahatonta tekoa, minkä seurauksena toiselle aiheutetaan fyysisiä tai henkisiä vammoja, kuten esimerkiksi loukkaantuminen liikennevahingossa tai työtaturmat. (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano 2002, 21-22.)

Aggressio on luonnollinen osa ihmisyyttä ja se auttaa ihmistä kehittymään. Aggression avulla ihminen oppii puolustamaan itseään ja toisia. Ihmiselle saattaa aggression puuttuessa muodostua ongelmia toimia tehokkaana osana yhteiskuntaa, jolloin kyseinen henkilö saattaa helposti jäädä toisten ihmisten varjoon. Jos aggressiota ei kyetä ohjaamaan oikein tai hillitsemään, saattaa se johtaa väkivaltaiseen tekoon, minkä koetaan olevan keino purkaa kerääntynyttä aggressiota. Väkivalta on keino reagoida tilanteisiin, mitkä eivät mielestämme ole hallinnassamme. Tällöin ihmisestä saattaa tuntua, että tilanteen selvittämiseksi ei ole muita keinoja kuin väkivaltaan turvautuminen. (Häkkinen 2014, 108-109.)

Syyt nuoren väkivaltaiseen käyttäytymiseen voivat olla erittäin monisyiset ja monimutkaiset, eikä yhdellä ainoalla syyllä kyetä selittämään mikä johtaa siihen, että nuori alkaa käyttäytymään väkivaltaisesti. Näitä syitä voivat olla esimerkiksi perimä, perhe-elämä, ystävien rikollinen ja väkivaltainen käyttäytyminen, huono elinympäristö tai näiden syiden yhdistelmät. (Honkatuki & Kivivuori 2006, 97.) Lisäksi syitä voidaan etsiä erilaisista käytöshäiriöistä, mielialahäiriöistä, päihteistä, oppimisvaikeuksista sekä traumaista, missä nuori on itse joutunut väkivaltaisen kokemuksen uhriksi tai kokenut väkivaltaa lähipiirissään, esimerkiksi vanhempiensa välillä (Lauste 2019). Nuorilta rikoksenteijöiltä kysyttäessä kerrottiin, että väkivalta on eräänlainen keino selvittää kokemuksista, kuten esimerkiksi kiusatuksi tulemisesta. Syiksi mainittiin myös itsehillinnän puute sekä väkivallalle altistuminen ja käyttäytymismallien kopiointi. Tämän lisäksi näitä nuoria leimaa monesti negatiiviset käsitykset itsestään. He ovat saattaneet saada eräänlaisen ”pahantekijän” maineen jostakin, ja tämä on muodostunut osaksi heidän minäkuvaansa. Tämä maine kulkee nuoren mukana ja vaikeuttaa nuoren irtautumista käyttäytymismallistaan. Jotkut kokevat myös, että he ovat syystä tai toisesta ajautuneet väärin ihmisten seuraan tai, että väkivaltaisuus on ollut eräänlainen vahinko, missä teko on ajautettu ulkopuolisten syiden vaikutuksesta. Saatetaan myös kokea, että tarpeen tullessa heille ei ole annettu tarpeeksi apua ja tukea aikuisten toimesta. Näiden tilanteiden luomat pettymykset saattavat johtaa siihen, että aikuisten tukeen ei enää luoteta. Asiat saatetaan tällöin ottaa omiin käsiin ja toimitaan sen mukaan, miten itse koetaan parhaaksi, esimerkiksi turvautumalla väkivaltaan. (Haikkola, Hästbacka & Pekkarinen 2019, 118-120.)

Tutkimusten mukaan perintötekijöillä voi olla erittäin suuri vaikutus nuoren antisosiaaliseen käytökseen. Antisosiaalisuudella tarkoitetaan tässä tapauksessa taipumusta rikollisuuteen. Antisosiaalinen luonne voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan. Aggressiivisella antisosiaalisuudella tarkoitetaan väkivallantekoja, jotka kohdistuvat ihmisiin, kun taas ei-aggressiivinen kohdistuu esimerkiksi omaisuuteen. Vaikka henkilöllä olisi antisosiaalisia piirteitä, ei tämä kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, että henkilö käyttäytyisi väkivaltaisesti, mutta riski tällaiseen käyttäytymiseen kuitenkin kasvaa. Kun henkilöllä on riskitekijöitä, myös muut tekijät vaikuttavat herkemmin henkilön käytökseen. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 102-104.) Nämä tekijät voivat olla esimerkiksi perheen sisäiset stressitekijät, kuten työttömyys ja huono taloudellinen tila, vanhempien väkivaltainen tai rikollinen käytös, lapsen turvattomuuden tunne kotona sekä vanhempien valvonnan puute (Loeber & Farrington 2000, 166-167). Honkatukian ja Kivivuoren (2006, 124) mukaan, lasten väkivaltaisten taipumusten taustalla saattavat olla kokemukset kasvattajien välisestä väkivallasta, perheen sisällä tapahtuvat muutokset ja vaihtelut, altistuminen kasvattajien mielenterveysongelmille sekä lapseen kohdistuneet liian voimakkaat kasvatukseen. Liian voimakkaisiin kasvatukseen saattaa liittyä epäjohtamusta, jolloin lapsi ei aina ymmärrä miten hänen olisi pitänyt toimia tietyssä tilanteessa.

Nuoren käytökseen vaikuttaa myös hänen ystäväpiirinsä. On huomattu, että nuoren ystäväpiiri vaikuttaa siihen, miten hyväksyvästi nuori suhtautuu rikoksiin sekä tekee itse rikoksia. Nuori kokee usein painetta ryhmältä, johon hän kuuluu ja pitää itselleen tärkeänä. Lisäksi hän saattaa kopioida muiden ihmisten käytöstä ja toimia sen mukaan. Eräiden tutkimusten perusteella nuoret saattavat jo nuorella iällä ottaa enemmän oppia ja mallia ystäviltaan, kuin kotoaan tai koulusta. Nuoret hakeutuvat monesti samanmielisten henkilöiden seuraan mikä tarkoittaa sitä, että myös rikoksia tekevät nuoret hakeutuvat monesti toistensa seuraan. Tilanne saattaa myös olla se, että nuoren valitsema seura muokkaa hänestä kaltaisensa. Lisäksi on todettu, että nuoret tekevät enemmän rikoksia yhdessä ryhmänä kuin itsekseen. Nuoren ikäkin vaikuttaa siihen, tehdäänkö rikoksia ryhmässä vai yksin. Mitä nuorempi tekijä, sitä epätodennäköisempää on, että hän syyllistyisi rikokseen yksin. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 193, 198-199.) Samalla on kuitenkin pidettävä mielessä se, että suurin osa nuorista ei syyllisty rikoksiin elämänsä aika, vaan rikoksilla on tapana kerääntyä pienelle määrälle tekijöitä (Haikkola ym. 2019, 149).

Nuorella iällä väkivallan näkeminen tai kokeminen voivat laukaista lapsessa vahvan stressireaktion ja traumatisoida hänet. Tämä koettu stressi saattaa muuttua pysyväksi olotilaksi ja sitä kautta vaikuttaa lapsen ja nuoren kehitykseen. Tämä voi johtaa siihen, että henkilö toistaa omassa elämässään nämä kokemukset myöhemmällä iällä. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 144-145.) Traumaattinen kokemus saattaa aiheuttaa henkilölle vaikeuksia toimia sosiaalisissa suhteissa sekä vihaa ja katkeruutta. Traumatisoitavat myös erilaisille terveydellisille ongelmille, kuten masennukselle ja päihteiden käytölle. (Miettinen 2019, 10.) Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyssä (Kaakinen & Näsi 2021, 9) 15-16-vuotiaista yhdeksäsluokkalaisista vastaajista

seitsemän prosenttia kertoi käyttäneensä hasista tai marihuanaa edellisen vuoden aikana. Vastaajista kolme prosenttia kertoi käyttäneensä viime vuoden aikana muita huumeita. Lisäksi 37 prosenttia vastaajista kertoi olleensa humalassa edellisen vuoden aikana. Honkatukian ja Kivivuoren mukaan (2006, 51) nuorten väkivaltatekojen määrä on vahvasti sidoksissa päihdekulutukseen.

2.2 Nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyvää keskeistä lainsäädäntöä

Lait määrittelevät milloin joku tietty rikos täyttyy ja millaiseen rangaistukseen tekijä voidaan määrätä. Laki määrittää myös sen, millaisiin korvauksiin alaikäinen tekijä voidaan tuomita ja mitä seikkoja korvauksia määrättäessä alaikäiselle tulee huomioida. Myös alaikäisten tekemien rikosten esitutkintaa koskee tietyt erityissäännökset.

Rikosoikeuden periaatteena on tarkastella sellaisia tekoja, joita voidaan pitää yhteiskunnallisesti paheksuttavina, eli toisin sanoen rikoksia ja niiden moitittavuutta ja vastuullisuutta. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja vähentää henkilön halua suorittaa tällainen teko, eli rikos, mistä voidaan määrätä rangaistus. Rikos voidaan toteuttaa joko tahallaan tai laiminlyömällä velvollisuuksia toimia tietyllä tapaa tietyssä tilanteessa. Lähtökohtana on, että tällaisesta rikollisesta teosta henkilölle kuuluu määrätä rangaistus. Aina rikollinen teko ei johda rangaistukseen, vaan se voidaan myös sovittaa osapuolten kesken. (Oikeusministeriö 2021.)

Suomen rikoslaissa on säädetty tunnusmerkistöt liittyen muun muassa väkivaltarikoksiin, seksuaalirikoksiin sekä omaisuusrikoksiin. Rikoslaki määrittelee myös sen, milloin henkilö voidaan iän puolesta tuomita rikoksesta, vastuullisuudesta sekä syyksiluettavuudesta, toisin sanoen, onko teko tehty tahallaan vai huolimattomuudesta tekijän ikä ja kehitystaso huomioiden. Rikoslain ylläpitäminen ja muokkaaminen on Oikeusministeriön vastuulla ja rikosten tunnusmerkistön tulee olla tarkkaan rajattua, jotta tulkinnalle ei jäisi liikaa varaa. (Oikeusministeriö 2021.)

Väkivaltarikokset teonkuvauksineen ja rangaistusasteikkoineen määritellään rikoslain 21 luvussa. Ryöstörikokset käsitellään rikoslain 31 luvussa. Väkivaltarikosten vakavuutta tarkastellessa tulee huomioida väkivallan määrä, raakuus ja mahdolliset tekovälineet, joita on saatettu käyttää rikoksen toteuttamisessa. Sama koskee myös ryöstörikoksia, missä käytetyn väkivallan määrä ja raakuus, sekä käytetyt tekovälineet ja uhrille aiheutuneet vammat, määrittelevät rikosnimikkeen täyttymisen. Esimerkiksi törkeä pahoinpitely erottuu pahoinpitelystä siten, että siinä on aiheutettu uhrille vakava tai hengenvaarallinen vamma tai siinä on käytetty esimerkiksi teräasetta ja tekoa voidaan kokonaisuutta arvioiden pitää törkeänä. Törkeä ryöstö erottuu ryöstöstä samalla tavalla, eli ryöstön yhteydessä uhrille aiheutetaan vakava vamma tai käytetään esimerkiksi teräasetta apuna, millä saadaan uhri luopumaan omaisuudestaan. (Rikoslaki 1889/39.)

Lain pykälä määrittää myös sen, onko rikos yrityksenä rangaistava (Rikoslaki 1889/39). Mikäli rikos ei täyty, käytetään usein madallettua rangaistusasteikkoa (Oksanen 2018). Esimerkiksi lievän pahoinpitelyn kohdalla rikoksen tulee täytyä, kun taas vakavammissa väkivaltarikoksissa yritys on rangaistavaa. Ryöstörikokset ovat aina yrityksinä rangaistavia. (Rikoslaki 1889/39.)

Väkivaltarikosten rangaistusasteikko on laaja ja teosta riippuen tekijä voidaan tuomita joko sakkoihin tai vuosien mittaiseen vankeusrangaistukseen. Tekijän ollessa alaikäinen on kuitenkin käytettävä madallettua rangaistusasteikkoa rangaistusta tuomittaessa. (Rikoslaki 1889/39.) Mikäli 15-17-vuotiaan tekemästä rikoksesta sakkoa pidetään liian lievänä, ja ehdotonta vankeutta liian ankarana tuomiona, voidaan hänet tuomita nuorisorangaistukseen, jonka kesto on neljästä kuukaudesta vuoteen. Tämän aikana nuorta pyritään eri keinoin ohjaamaan sellaisiin asioihin, mitkä edistävät hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi työelämään tai koulunkäyntiin. (Oikeusministeriö 2021.)

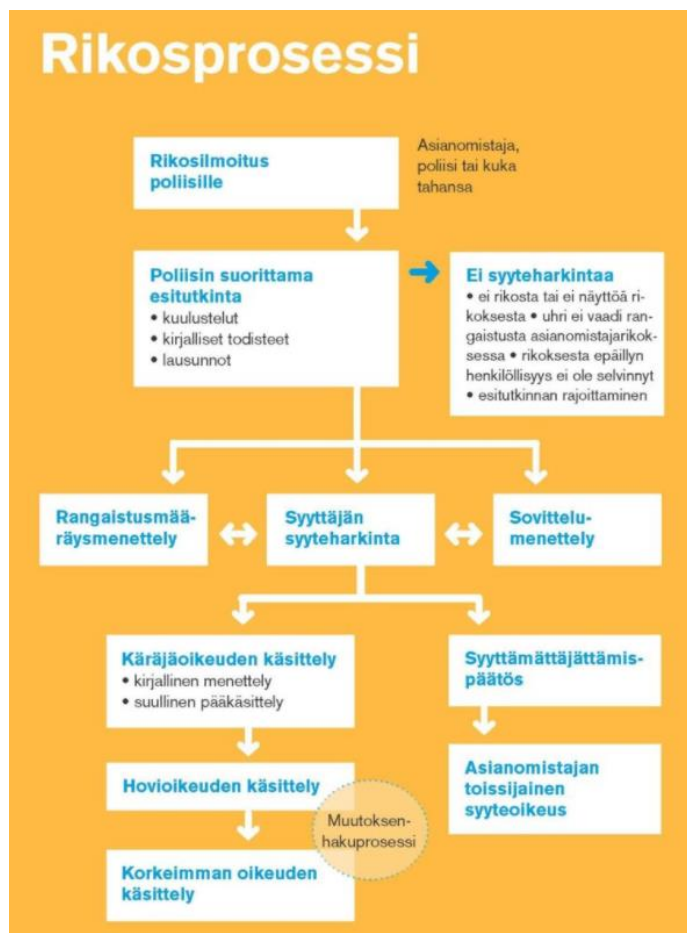
Suomessa oikeusvastuun ikäraja on 15-vuotta, eikä tätä nuorempaa henkilöä voida rangaista rikollisesta teosta (Rikoslaki 1889/39). Tämä 15-vuoden ikäraja ei kuitenkaan päde vahingonkorvausasioissa. Korvauksia määritettäessä on kuitenkin huomioitava esimerkiksi korvausvelvollisen ikä ja kehitystaso, korvausvelvollisen varallisuus sekä millainen teko on ollut kyseessä. On myös huomioitava vahinkoa kärsineen varallisuus sekä muita tekoon liittyviä olosuhteita. Nuoren henkilön korvausten määrää on kohtuullistettava, mikäli olosuhteet näin edellyttävät. (Vahingonkorvauslaki 412/1974.)

Korvausasioissa on otettava huomioon, miten moitittavana tietyn ikäisen henkilön toimia voidaan pitää. On huomioitava alaikäisen kehitys sekä tämän kyky ymmärtää tekojensa mahdolliset seuraukset. (Karhu & Ståhlberg 2020, 119-120.) Alaikärajaa korvausvastuussa ei ole laissa määritetty. Mikäli alaikäisen todetaan tahallaan aiheuttaneen vahingon ja ymmärtäneen mitä seuraamuksia teolla saattaa olla, voidaan hänet tuomita täyteen vahingonkorvaukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että myös nuoren henkilön tekemät väkivaltarikokset voivat aiheuttaa hänelle jopa tuhansien eurojen korvausvastuun. Lähtökohtaisesti alaikäinen on itse vastuussa korvauksista, eivät hänen vanhempansa. (Kaivola 2021.) Väkivaltarikoksista määrättävät korvaussummat vaihtelevat, riippuen vamman laadusta, hoidon tarpeesta, vamman pysyvyydestä ja haitasta, sadoista euroista tuhansiin euroihin. Esimerkiksi jos nuori syöllistyy pahoinpitelyyn lyömällä toista kasvoihin siten, että uhrin nenä murtuu ja uhri saa kasvoihin pysyvän arven, voidaan murtuneesta nenästä, joka aiheuttaa tilapäistä haittaa, määrätä korvauksia 600-1800 euroa. Lisäksi kasvojen pysyvistä arvesta voidaan arven laadun mukaan määrätä korvattavaksi 300 eurosta jopa 15 000 euroon. (Könkkölä ym. 2020.)

Esitutkintalaki määrittää tietyt toimintamallit koskien alaikäisten epäiltyjä rikoksia. Alaikäisiä rikoksentekijöitä koskee eri sääntely kuin täysi-ikäisiä. Lain mukaan alle 18-vuotiaiden

tekemät epäillyt rikokset tulee tutkia ilman viivytystä ja esitutkinnassa on otettava huomioon alaikäisen ikä ja kehitystaso. Esitutkinta on lähtökohtaisesti suoritettava sellaisten tutkijoiden toimesta, jotka ovat perehtyneet alaikäisten tekemien rikosten selvittämiseen. Esitutkintatoimenpiteet eivät saa aiheuttaa alaikäiselle kohtuutonta haittaa, esimerkiksi siten, että hänen koulunkäyntinsä häiriintyisi. Kuulustelutilanteissa alaikäisen vanhemmille tai edunvalvojalle tulee varata tilaisuus olla läsnä, samoin sosiaaliviranomaisille. (Esitutkintalaki 805/2011.)

Rikosoikeudellisella menettelyllä tarkoitetaan prosessia mikä alkaa rikosilmoituksen kirjaamiseen ja päättyy asian ratkaisemiseen. Kun poliisille tehdään ilmoitus esimerkiksi pahoinpitelystä, poliisi aloittaa esitutkinnan asiassa, missä he selvittävät epäiltyyn rikokseen liittyviä seikkoja ja suorittavat kuulusteluja esitutkintalain mukaisella tavalla. Kun poliisin esitutkinta on päättynyt, asia siirtyy syyttäjälle syyteharkintaan, jolloin syyttäjää päättää nostaako hän asiassa syytteen. Mikäli syyttäjää päättyy syytteen nostamiseen, asia käsitellään lähtökohtaisesti suullisessa käsittelyssä käräjäoikeudessa, missä syyttäjän pyrkimyksenä on todistaa rikoksen täytyneen. Mahdollisesta tuomiosta on oikeus valittaa, jolloin asia käsitellään seuraavaksi hovioikeudessa. (Oikeusministeriö 2021.) Rikosoikeudellisen menettelyn vaiheet on kuvattu kuviossa 1. Siinä nähdään miten rikosprosessin eri vaiheet seuraavat toisiaan.

Kuvio 1: Rikosoikeudellisen menettelyn vaiheet (Rikosuhripäivystys 2019)

Kaikki rikosilmoitukset eivät kuitenkaan päädy käräjäoikeuden ratkaistavaksi vaan syyttäjä voi tehdä syyttämättäjättämispäätöksen, jos asiassa ei ole näyttöä tai rikos on vähäinen. Myös sovittelu on mahdollinen, mikäli tekijä ja uhri suostuvat siihen ja tapahtumien kulku on selvä. Sovittelua johtaa siihen tehtävään koulutettu henkilö ja siinä sovitaan uhrin ja tekijä välillä korvausten määrästä tai muusta toimenpiteestä. Sovittelu ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asiaa ei enää voitaisi käsitellä oikeusasteella. (Oikeus.fi 2021.)

2.3 15-17-vuotiaiden väkivaltarikokset tilastoina vuosina 2011-2020

Kerätyt tilastot kuvastavat tilannetta koko maassa, koska kyseessä ei ole paikallinen vaan valtakunnallinen ilmiö. Tilastojen tarkastelulla pyritään vahvistamaan vallitsevaa oletusta, että nuorten tekemät väkivaltarikokset, etenkin vakavaa väkivaltaa sisältävät, tosiasiallisesti ovat olleet nousussa viimeisten vuosien aikana. Lopuksi tarkastellaan vuosittaista rikosten tekijöiden sukupuolijakaamaa. Tilastot on kerätty Tilastokeskuksen StatFin - portaalista (Tilastokeskus 2021). Saavutettavuuden edistämiseksi tilastot kunkin rikoksen kohdalla avataan tekstimuodossa. Saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että näkövammaiset sekä muut lukesteiset henkilöt pääsevät paremmin käsiksi tietoon (Theseus 2020).

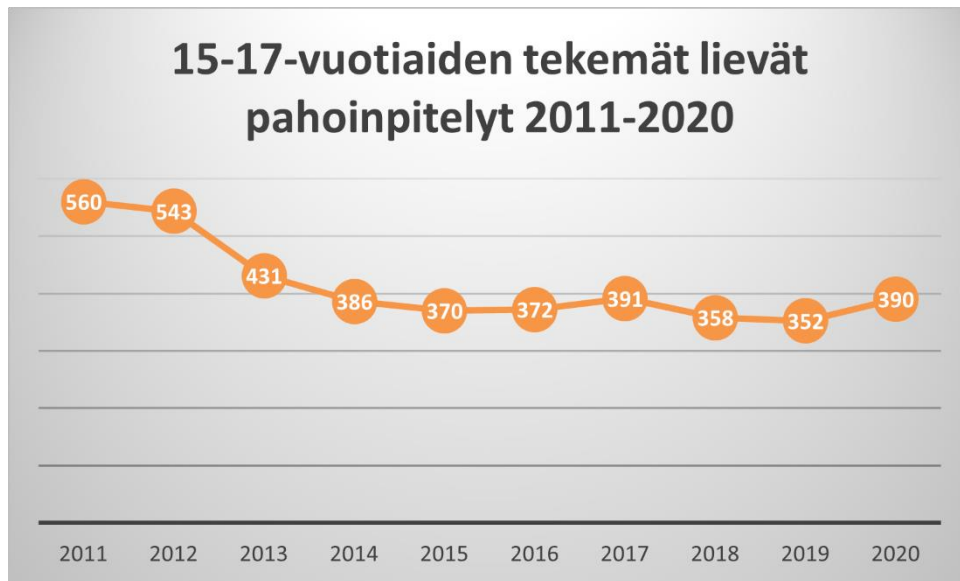
Näitä tilastoja hyödyntäen viranomaiset voivat tarkkailla kehitystä ja kehittää uusia ennaltaehkäisykeinoja. Tilastojen avulla pyritään näkemään esimerkiksi yhteiskunnallisia trendejä ja ymmärtämään jonkin tietyn ilmiön mahdollista kehityssuuntaa tulevaisuudessa. Tilastoja tarkastellessa on pidettävä mielessä se, että tilastot voivat vääristyä esimerkiksi jonkin tietyn lain muutoksen tai poistumisen myötä, eikä tilastoja voida tästä syystä enää kerätä samalla tavalla kuin aiemmin. Tilastot saattavat perustua jonkin tietyn viranomaisen järjestelmässä olevaan dataan, ja tämän järjestelmä on saattanut vaihtua ajan saatossa tai vaihtoehtoisesti tietoa kerätään järjestelmästä nykyään eri keinoilla. (Alastalo & Ellonen 2021.)

Kun tilastoja tarkastellaan, on syytä huomioida piilorikollisuuden määrä, eli sellainen rikollisuus, joka ei tule poliisin tietoon. Piilorikollisuuden määrän on arveltu muodostavan jopa noin 80-90 prosenttia kaikista nuorten tekemistä rikoksista. (Honkatukia & Kivivuori 17, 288.) Piilorikollisuus on vahvasti läsnä myös nuorten väkivaltarikoksissa. Arvioiden mukaan, ainoastaan 14 prosenttia nuorten väkivaltarikoksista tuli poliisin tietoon vuonna 2020. Tämä lukema on kuitenkin samalla enemmän kuin minään vuonna 2010-luvulla. (Kaakinen & Näsi 2021, 14.) Vielä 1990-luvun lopulla nuorten väkivaltateoista poliisin tietoon tuli alle kymmenen prosenttia. Yksi syy tämän tilaston nousuun 2000-luvulla on, että koulujen opettajat alkoivat ilmoittamaan väkivallasta enemmän poliisille. Heitä koulutettiin tunnistamaan väkivaltatilanteita ja ilmoittamaan näistä entistä hanakammin poliisille. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 32-33.) Vaikka opettajia on koulutettu tunnistamaan tilanteita, koulun alueella tapahtuvat väkivaltarikokset ovat edelleen hyvin merkittävässä osassa. Vuoden 2020 nuorisirikollisuuskyselyn

perustella jopa 31 prosenttia nuorten viimeksi koetuista väkivaltatilanteista sijoittui koulujen alueelle (Kaakinen & Näsi 2021, 8).

Tilastoja katsottaessa on lisäksi muistettava, että on monia eri syitä mitkä saattavat vaikuttaa vaihteluun rikostilastoissa. Onko esimerkiksi kontrollin määrä noussut, onko nuorten kulttuurissa tapahtunut äkkinäisiä muutoksia tai millä pohjalla talous on ollut. On havaittu, että esimerkiksi köyhyys ja sitoutumattomuus tärkeisiin asioihin, kuten kouluun tai harrastuksiin, saattaa lisätä rikollista käyttäytymistä. On myös huomattu, että köyhyydellä on negatiivisia vaikutuksia nuorten rikolliseen käyttäytymiseen, sillä tämä heikentää vanhempien keinoja ja halukkuutta valvoa omia lapsiaan. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 358-360.) Esimerkkinä voidaan mainita koronapandemia, mikä on vääjäämättä vaikuttanut nuorten harrastusmahdollisuuksiin sekä koulunkäyntiin, ja sitä kautta heikentänyt nuorten sitoutuneisuutta yhteiskuntaan.

Kuvioissa 2-7 tarkastellaan 15-17-vuotiaiden tekemiä väkivaltarikoksia vuosien 2011-2020 välillä. Kuviossa 2 huomaamme, että vuosina 2011-2015 lievien pahoinpitelyjen määrä oli selvässä laskussa, minkä jälkeen tekojen määrä tasaantui ja jatkoi vähäistä laskuaan vuoteen 2019 asti. Poikkeuksena mainittakoon vuosi 2017, jolloin tekojen määrä hieman nousi edellisvuosista. Yhtenä selittävästä tekijänä tälle hetkelliselle nousulle saattaa olla vuoden 2015 pakolaiskriisi, minkä havaittiin lisänneen viharikosten määrää Suomessa. Viharikosten yhtenä muotona ovat väkivallanteot, missä väkivaltaa kohdistetaan esimerkiksi etnisen kansalaisryhmän edustajaan. (Kaakinen & Näsi 2021, 22; Laatu 2020, 18.) Poliisille tuli vuonna 2015 tietoon 926 rikosta, missä turvapaikanhakija oli epäiltynä rikoksesta. Tämä lukema nousi vuoden 2017 aikana 2690 tapaukseen. Tämä vastaa 290 prosentin nousua kahdessa vuodessa. Näissä luvuissa on huomioitu kaikki ikäryhmät ja rikokset. (Haapasalmi 2020, 34.) Samalla maahanmuuttajataustaisen henkilön todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi on noin kaksi- ja puolikermainen verrattuna kantaväestön edustajaan (Niemi 2018, 253). Vuonna 2020 lievien pahoinpitelyjen määrä nousi hieman siitä mitä se oli ollut kahtena aiempänä vuotena.

Kuvio 2: 15-17-vuotiaiden tekemät lievät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Kuviossa 3 nähdään nuorten tekemien pahoinpitelyjen määrät. Tilastoissa on havaittavissa sama ilmiö kuin lievien pahoinpitelyjen kohdalla, eli tasaista laskua tapausten määrässä vuodesta 2011 vuoteen 2016. Näiden vuosien aikana tekojen määrä laski 1607 teosta 873 tapaukseen. Vuonna 2017 pahoinpitelyissä on havaittavissa samaa hetkellistä nousua kuin lievässä pahoinpitelyissä. Vuonna 2020 tapauksia oli enemmän kuin viitenä edellisellä vuotena, nousten 1029 tapaukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että nuori syyllistyy Suomessa pahoinpitelyyn lähes joka kahdeksas tunti.

Kuvio 3: 15-17-vuotiaiden tekemät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Kuviossa 4 on esitetty nuorten tekemät törkeät pahoinpitelyt. Vuosien 2011 ja 2012 välillä tekojen määrä väheni huomattavasti, laskien 152 tapauksesta 76 tapaukseen. Vuonna 2013 tekojen määrä nousi äkillisesti 119 tapaukseen, kunnes se vuodesta eteenpäin 2014 tasaantui noin 70-80 tapaukseen vuodessa. Tapausten määrä ole juurikaan vaihdellut tämän jälkeen, vaan tapausten määrät ovat pysyneet melko tasaisina aina vuoteen 2020 asti.

Kuvio 4: 15-17-vuotiaiden tekemät törkeät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Kuvio 5 kiteyttää nuorten tekemät ryöstöt. Tilastoissa on huomioitavaa vuoden 2014 piikki, jolloin tapausten määrä nousi edellisvuodesta huomattavasti, 152 tapauksesta 229 tapaukseen. Vuosina 2015-2017 tapausten määrä vakiintui noin 160-170 tapaukseen vuodessa, laskeakseen vuonna 2018 ennätysalhaalle tasolle tarkasteltavana olevan kymmenen vuoden ajanjakson aikana. Vuonna 2019 tapausten määrä kuitenkin kasvoi voimakkaasti saavuttaen vuonna 2020 kymmenvuotisen seurantajakson ennätysellisen 263 tapauksen määrän. Tämä vastaa 196 prosentin nousua verrattuna vuoteen 2018, jolloin tapauksia oli 134.

Kuvio 5: 15-17-vuotiaiden tekemät ryöstöt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Tilastoissa törkeiden ryöstöjen sekä törkeiden ryöstöjen valmistelu poikkeaa hieman muiden rikosnimikkeiden tilastokäyrästä (kuvio 6). Kun muiden rikosten osalta vuosikymmenen alku on ollut tilastollisesti synkin, ei näin kuitenkaan ole törkeiden ryöstöjen ja törkeiden ryöstöjen valmistelun suhteen. Tässä havaitaan, että vuosien 2011-2015 välillä tapausten määrä on ollut melko tasainen, vaikkakin lievästi nousujohteinen, 18-36 tapauksella vuodessa. Vuonna 2016 tapausten määrä nousi voimakkaasti, lähes tuplaantuen edellisvuodesta, 36 tapauksesta 62 tapaukseen. Tämän jälkeen tekojen määrä laski vuosina 2017-2018, vain saavuttaakseen koko vuosikymmenen korkeimman tason vuonna 2019, jolloin tapauksia oli 101 edellisvuoden 43 tapaukseen verrattuna. Vuonna 2020 tapausten määrä pysyi korkealla, vaikka laskua olikin edellisvuoteen verrattuna jonkin verran, 101 tapauksesta 86 tapaukseen. Näiden tilastojen kohdalla voidaan todeta, että törkeän ryöstön valmistelu määritettiin rangaistavaksi teoksi vasta vuonna 2013 (Rikoslaki 39/1889).

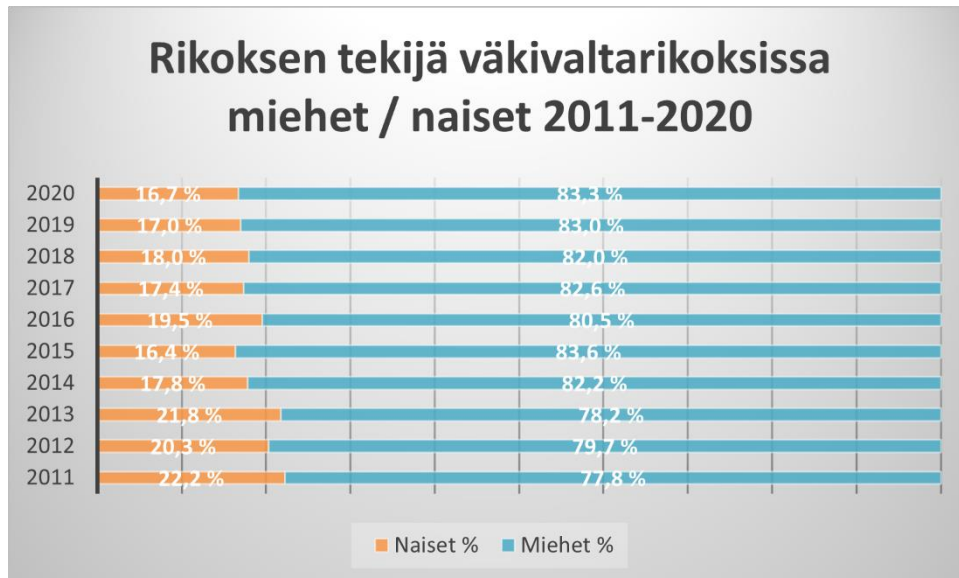
Kuvio 6: 15-17-vuotiaiden tekemät törkeät ryöstöt sekä törkeän ryöstön valmistelut 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Vakavimpien väkivaltarikosten tilastot, eli tapon, murhan ja surman yritykset, poikkeavat muista tilastoista huomattavasti (kuvio 7). Tässä on havaittavissa ilmiö mikä on noussut esiin vuoden 2020 aikana uutisissa ja julkisessa keskustelussa. Vuosien 2011-2014 välillä näiden rikosten määrä oli laskussa, saavuttaen alhaisimman lukemansa vuonna 2015, viidellä tapauksella. Vuosina 2016-2019 tapausten määrä hieman kasvoi mutta pysyi melko tasaisena noin kymmenellä tapauksella vuodessa. Vuonna 2020 tapausten määrä nousi huomattavasti. Kun vuonna 2019 tapauksia oli yhdeksän kappaletta, oli niitä vuonna 2020 jopa 27 kappaletta.

Kuvio 7: 15-17-vuotiaiden tekemät tapon, murhan tai surman yritykset 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Kuiviossa 8 tarkastellaan sukupuolijakaumaa kaikkien yllä mainittujen rikosten kohdalla. Tilastojen valossa voidaan todeta, että useimmiten tekijänä on mies. Naisten osuus 15-17-vuotiaiden väkivaltarikoksissa on ollut vuosikymmenen aikana laskemaan päin, ollessaan korkeimmillaan 22,2 prosenttia vuonna 2011. Vuonna 2020 naisten osuus väkivaltarikoksissa oli enää 16,7 prosenttia.

Kuvio 8: Rikoksen tekijä väkivaltarikoksissa miehet / naiset 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)

Mainittakoon, että vuosien 2011-2019 aikana kaikista ilmi tulleista 15-17-vuotiaiden tapon, murhan ja surman yrityksen 101 tapauksesta, 11 oli naisten tekemiä, mikä vastaa noin 10,9 prosenttia. Vuoden 2020 27 tapauksesta neljä oli naisten tekemiä, mikä vastaa noin 14,8 prosenttia. Tämä viittaa lievään nousuun naisten osuudessa vakavimmissa väkivaltarikoksissa. (Tilastokeskus 2021.)

2.4 Nuorisorikollisuuskysely

Nuorisorikollisuuskyselyt perustuvat vuonna 1992 aloitettuun ISRD-tutkimukseen (International Self-Report Delinquency). Ensimmäiseen tutkimukseen osallistui yhteensä 13 maata Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta. Tämän seurauksena useat maat keräävät tänä päivänä tietoa nuorten rikoskäyttäytymisestä. Tämän kyselyn avulla pystytään kehittämään nuorisotyötä kansallisella tasolla ja ohjaamaan resurssit sinne, missä niitä eniten kaivataan. Tutkimusten rahoitus on kuitenkin aiemmin ollut ongelmallista, sillä rahoituksen on pitänyt tulla kansalliselta tasolta, eikä kyselyn hyötyjä ole aiemmin kovin hyvin tunnistettu. (Junger-Tas & Marshall 2012, 5-6.)

Nuorisorikollisuuskyselyt aloitettiin Suomessa vuonna 1995 silloisen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimesta (nykyään Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti). Kyselyn

tarkoituksena oli luoda seurantamenetelmä nuorten rikoskäyttäytymisestä, nuorten joutumisesta rikosten uhreiksi ja rikosten määristä. Lisäksi nuorisoriikollisuuskyselyillä pyrittiin luomaan keino seurata nuorisoriikollisuuden piirteitä ja mahdollisia kehityssuuntia. (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti 2017.) Nuorisoriikollisuuskysely tarvitaan, koska suurin osa nuorten tekemistä rikoksista ei koskaan tule poliisin tietoon vaan kyseessä on piilorikollisuutta. Kyselyllä pyritään osaltaan selvittämään piilorikollisuuden määrää ja tällä tavalla muodostamaan kokonaiskuvaa nuorten rikoskäyttäytymisestä. Tällaiselle seurantajärjestelmällä on tarve myös sen takia, että rikollisuus ja turvallisuus ovat monimutkaisia ja jatkuvan muutoksen alaisia aiheita. Ilman kyseistä kyselyä ei pystytä saamaan sellaista tietoa, mitä tarvitaan ennaltaehkäisevään työhön, koska muita keinoja piilorikollisuuden osuuden mittaamiseen ei ole. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 354-355.)

Viimeisin nuorisoriikollisuuskysely Suomessa toteutettiin vuonna 2020 ja siihen osallistui lähes 5700 nuorta ympäri maata. Kysely oli suunnattu 15-16-vuotiaille yhdeksäsluokkalaisille. Edelliset kyselyt suoritettiin vuosina 2012 ja 2016. Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyyn mukaan otetut koulut valittiin sattumanvaraisesti ja kyselyyn vastattiin sähköisesti. Kyseiseen kyselyyn vaikutti jonkin verran koronasta johtuvat poikkeusolot, mikä tarkoitti sitä, että vastaajista karsiutui pois varsinkin huono-osaisia poikia. Tämän vuoksi vuoden 2020 tulokset saattavat hieman poiketa todellisista luvuista ja näyttäytyä parempina kuin mitä ne todellisuudessa ovat. (Kaakinen & Näsi 2021, 1-5.)

2.5 Väkivaltainen nuorisoriikollisuus ilmiönä

Seuraavaksi perehdymme siihen, millaisesta ilmiöstä nuorisoriikollisuudessa on kyse sekä vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyn tuloksiin. Lisäksi perehdymme etenkin nuorten tekemien väkivaltarikosten laatuun ja siihen, miten aiheesta keskustellaan julkisuudessa. Honkatukia ja Kivivuori (2006, 341) toteavat, että keskustelun ylläpitämiseksi yhteiskunnan sisällä, ja päätöntekijöiden tiedon lisäämistä varten, tarvitaan tutkittua tietoa nuorisoriikollisuuden ajan-kohtaisista ilmiöistä ja niiden syistä.

Lehdissä on kuluvan vuoden aikana otsikoitu runsaasti alaikäisten tekemästä väkivallasta, joista ehkä eniten mediahuomiota sai Koskelan murha. Tapon yrityksestä epäiltyjen alaikäisten määrä nousi kymmenessä vuodessa yhdeksästä tapauksesta jopa 33 tapaukseen vuosien 2010 ja 2020 välillä (Halonen 2021). Ilta-Sanomat uutisoi vuoden 2020 poikkeavimmista raa-oista väkivaltateoista, missä epäiltynä oli alle 18-vuotias. Artikkelin mukaan vuosina 2020 ja 2021 on havaittu nousua nuorten tekemissä raa-oissa väkivaltarikoksissa. Syiksi on muun muassa arveltu korona-aikaa, päihteiden käyttöä sekä nuorten mielenterveysongelmia. Väkivaltarikoksia tehdään usein ryhmässä ja Suomessa on ollut havaittavissa tietynasteista jengiytymistä nuorten keskuudessa. Ryöstörikoksissa on havaittu, että nuoret saattavat esimerkiksi ryöstää toiselta nuorelta hienommat vaatteet päältä, kuin mitä itsellään on. (Nykänen 2021.)

Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyn mukaan, nuorten ajatukset muiden nuorten tekemistä rikoksista on mennyt myönteisempään sekä ymmärtäväisempään suuntaan viime vuosina. Riikollinen käyttäytyminen nähdään hyväksyttävämpänä osana aikuistumista ja pahan olon purkamista kuin ennen. Kyselystä käy ilmi, että neljä prosenttia vastaajista oli viimeisen vuoden aikana pahoinpidellyt toisen henkilön ja seitsemän prosenttia oli osallistunut tappeluun. 15 prosenttia nuorten tekemistä pahoinpitelyistä johti sellaisiin vammoihin, mitkä vaativat sairaalahoitoa. Vuonna 2016 vastaava lukema oli yhdeksän prosenttia. Ryöstörikoksen kertoi tehneensä kolme prosenttia vastaajista. Kyselyn perusteella nuoret kantavat mukanaan myös jonkin verran aseita, lähinnä teräaseita, mutta myös ampuma-aseita (enimmäkseen ilmakiiväareitä tai muita vastaavia ilma-aseita). Jopa kuusi prosenttia vastaajista kertoi kantaneensa viime vuoden aikana mukanaan jonkinlaista asetta. Asetta kannettiin yleisimmin mukana itsepuolustustarkoituksessa, mutta jonkin verran myös toisen vahingoittamistarkoituksessa. (Kaakinen & Näsi 2021, 1, 7-8.)

Noiin 15-17 prosentissa pahoinpitelytapauksista väkivaltaa kohdistettiin johonkin tiettyyn ihmisryhmään vihamielessä, liittyen esimerkiksi uhrin seksuaaliseen suuntautumiseen, uskontoon, kieleen tai ihonväriin (Kaakinen & Näsi 2021, 1). Viharikosten ilmitulo on kuitenkin todellisuudessa melko vähäistä ja useimmissa viharikostapauksissa uhuriin on kohdistettu väkivaltaa (Sisäministeriö 2021). Viharikoksista suurin osa sijoittui koulujen alueille ja lähes puolessa tapauksista tekijöitä oli enemmän kuin yksi. Motiiveina olivat yleisimmin uhrin yhteiskunnalliset mielipiteet, seksuaalinen suuntautuminen, ihonväri tai uskonto. (Kaakinen & Näsi 2021, 16.)

Helsingin Sanomat uutisoi tuoreesta Unicefin kyselytutkimuksesta, mihin vastasi yli 1000 nuorta Suomesta. Tutkimuksen mukaan jopa 40 prosenttia nuorista ei uskalla olla oma itsensä, koska he pelkäävät tulevaisuutta syrjityksi tai kiusatuksi taustastaan johtuen. (Katainen 2021, B 11.) Kiusaaminen ja vihapuhe ovat viime vuosina saaneet uuden muodon ”tavanomaisen” kasvotusten tapahtuvan kiusaamisen rinnalle. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen ja vihapuhe on yleistynyt ja nettiä käyttämällä kirjoituksia on mahdollista jakaa laajoille ihmisjoukoille ja suorittaa anonyymisti, useita eri alustoja käyttäen. Kiusaamisella ja vihapuheella on vaikutuksia lasten ja nuorten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Ne edistävät syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta ja niillä voi olla vahva vaikutus lapsen tai nuoren itsetuntoon ja omakuvaan. Kiusaamiseen ja vihapuheeseen on pyritty puuttumaan lisäämällä varsinkin nuorten ja heidän vanhempiensa medialukutaitoa, edistämällä tasa-arvoista ja ihmisoikeudellista ajattelutapaa sekä lisäämällä lasten ja nuorten ymmärrystä erilaisuudesta. Lisäksi ilmiöön pyritään jatkossa puuttumaan kehittämällä lainsäädäntöä ja luomalla toimenpideohjelmiä vihapuhetta vastaan. Myös päättäjille tulisi jakaa tietoa näistä ilmiöistä, niiden syistä ja seuraamuksista sekä ennaltaehkäisykeinoista. (Sanat ovat tekoja. Vihapuheen ja netti-kiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen 2019, 44-45, 64-65, 70.) Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselystä käy ilmi, että 41 prosenttia 15-16-vuotiaista nuorista on elämänsä aikana

ollut kiusaamisen kohteena ja 11 prosenttia kertoi olleensa viharikoksen uhri elämänsä aikana. Jopa 17 prosenttia nuorista kertoi, että oli elämänsä aikana syyllistynyt sähköiseen kiusaamiseen ja kiusaamistapauksissa tekijänä on useammin poika kuin tyttö. (Kaakinen & Näsi 2021, 6-7, 16).

Nuorisorikollisuuskyselyn mukaan pojat syyllistyvät useammin väkivaltaisiin tekoihin kuin tytöt, mutta samalla pojat ovat myös useammin uhrina (Kaakinen & Näsi 2021, 8). Poikien kohdalla onkin yleistä, että he kokevat eräänlaista tarvetta toimia oman ryhmänsä tavoin osoittaakseen lojaaliutta ystävilleen siinä pelossa, että ryhmä jättääkin hänet muuten ulkopuolelle (Honkatukia & Kivivuori 2006, 218-219). Yleisimmin nuoret kohdistavat väkivaltaa tuntemiinsa samanikäisiin henkilöihin ja teot sijoittuvat yleisimmin kouluihin, yksityisiin asuntoihin tai kaupunkien keskustoihin. Vaikka nuoret kokevat runsaasti väkivaltaa, ei siitä uskalleta kertoa. Kyselyn mukaan vain seitsemässä prosentissa tapauksista uhrilla oli tiedossa, että hän tai joku ulkopuolinen olisi ilmoittanut väkivallanteosta poliisille. (Kaakinen & Näsi 2021, 16.)

Nuorisorikollisuudesta ja katuväkivallasta käytiin eduskunnassa laajaa keskustelua toukokuun täysistunnossa 20.5.2021, missä oltiin huolissaan nuorison jengiytymisestä ja katuväkivallan lisääntymisestä Suomessa, varsinkin nuorten keskuudessa (Eduskunta 2021). Tästä ollaan huolissaan myös poliisissa, jonka mukaan Suomessa on havaittu jo jonkinasteista jengiytymistä. Näiden jengien koetaan usein syyllistyvän väkivaltarikoksiin ja ne ovat yleensä nuorten miesten muodostamia ryhmiä, mutta myös tytöt ovat aktiivisesti mukana toiminnassa. (MTV uutiset 2021.) Suomessa eduskunnassa oltiin huolissaan siitä, että täällä ollaan matkalla ruotsalaiseen malliin, missä jengiväkivalta on toistaiseksi laajamittaisempaa kuin Suomessa (Eduskunta 2021). Helsingin Sanomat uutisoi laajassa artikkelissa siitä, miten päättäjät pyrkivät vastaamaan Ruotsissa jengiytymiseen ja sen mukanaan tuomaan katuväkivaltaan. Siellä ongelmalliseksi on koettu varsinkin syrjäytyneiden nuorten maahanmuuttajataustaisten miesten jengiytyminen ja väkivaltaisuus. (Jokinen 2021, A 22.) Koska ryhmäytyminen nuorten keskuudessa on täysin normaalia, pyritään kouluissa puuttumaan sellaiseen ryhmäytymiseen, millä saattaisi olla negatiivisia vaikutuksia nuorten käytökseen. Tämä vaatii, että opettajia opetetaan tunnistamaan negatiivista ryhmäytymistä sekä tarjoamaan heille keinoja puuttua tilanteisiin. (Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa 2021, 5.)

2.6 Ennaltaehkäisyn keinot

Ennaltaehkäisevällä työllä ja toiminnalla tarkoitetaan tässä työssä sellaista monitahoista ja pitkäjänteistä työtä, minkä pyrkimyksenä on vähentää nuorten rikollista käyttäytymistä sekä tukea ja auttaa nuoria ja heidän perheitään. Lisäksi ennaltaehkäisevän työn tavoitteena on lisätä nuorten osallisuutta yhteiskunnassa ja kannustaa heitä vaikeissa elämäntilanteissa. Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään myös parantamaan keskustelua ja tiedonvaihtoa sellaisten

toimijoiden välillä, joilla on merkittävä rooli nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin edistäjinä. (ENSKA. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023 2019, 11-13.)

Sosiaalihuoltolain yhtenä tavoitteena on pyrkiä turvaamaan lapsen turvallinen kasvuympäristö. Sosiaalipalveluiden tarkoituksena on tukea lasten vanhempien ja muiden huoltajien kykyä kasvattaa lapsi ja selvittää mahdolliset erikoistuen tarpeet lapsiperheissä. Näissä tilanteissa tulee tarvittaessa järjestää lapselle tai nuorelle toimintaa, joka tukee hänen kehitystään. Nämä palvelut on tarvittaessa tarjottava nuorelle viipymättä. Perhetyöllä taas tarkoitetaan sellaista apua, millä tuetaan lapsen huoltajan voimavaroja, sekä pyritään edistämään perheensisäisiä suhteita ja tätä kautta turvaamaan lapsen kehitys. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Lastensuojelulain tarkoituksena on pyrkiä puuttumaan perheiden ja lasten ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällä pyritään turvaamaan lapsen turvallinen kasvuympäristö. Lain mukaan lapsen kasvatusta on aina ensisijaisesti vanhempien tehtävä, mutta tarvittaessa viranomaisten tulee puuttua havaittuihin ongelmatilanteisiin. Viranomaisten tehtävänä on lähtökohtaisesti tukea perheitä ja avustaa heitä eri tilanteissa käytössään olevin keinoin. Tarjottavat palvelut voivat sisältää esimerkiksi harrastustoimintaa tai muuta vastaavaa toimintaa. Tällaisen työn tarkoitus on olla ennaltaehkäisevää, jotta lapsen tai nuoren hyvinvointi voidaan turvata. Lastensuojelu on moniviranomaisyhteistoimintaa, mikä vaatii tiedon jakamista ja se pyrkii nimenomaan tarttumaan ongelmiin aikaisessa vaiheessa. (THL 2021a.)

Suomessa puhutaan varhaisen puuttumisen mallista, jota pyritään kohdentamaan erityisesti henkilöihin, joilla on riskitekijöitä, sekä riskialueisiin, esimerkiksi tiettyihin kaupunginosaan tai kouluihin. On havaittu, että mitä nuorempaa henkilön ongelmiin puututaan, sitä tehokkaampaa toiminta on, verrattuna siihen, että toimenpiteisiin ryhdyttäisiin vasta sitten, kun henkilö on jo rikollisella polulla. (Haikkola ym. 2019, 23,46.) Varhaisessa puuttumisessa koulujen ja lasten vanhempien yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Tämä vaatii hyvää kommunikointia koulujen ja vanhempien välillä, jotta ongelmakohtiin päästään puuttumaan varhaisessa vaiheessa ja lapsen oppimisympäristö pystytään turvaamaan. Tällä pyritään ehkäisemään syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta. Onkin tärkeää, että esimerkiksi kouluissa opettajat pystyvät huomaamaan muutoksia lapsen tai nuoren käyttäytymisessä ja, että opettajilla on kyky puuttua tilanteeseen joko itse tai muiden viranomaisten avustuksella. (Laitinen, Halinen & Holopainen 2021, 14-15.) Opetussuunnitelman mukaisesti jokainen opettaja on velvollinen huolehtimaan oppilaiden hyvinvoinnista ja tunnistamaan tilanteita, missä oppilas kaipaa apua ja tukea, sekä ohjaamaan hänet avun piiriin tarvittaessa (Perusopetuksen opintosuunnitelman perusteet 2014, 34).

Suomessa panostetaan ajattelumalliin, missä pyritään ennaltaehkäisemään rikoksia ennemmin kuin, että niitä pyrittäisiin jälkepäin selvittämään. Näitä ennaltaehkäisykeinoja ovat

kuntien tarjoamat harrastusmahdollisuudet, koulutus ja päihdehaittojen minimointi. (Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2021, 8.) Viranomaisten lisäksi apua tarjoavat useat kolmannen sektorin järjestöt, jotka tarjoavat nuorille esimerkiksi harrastustoimintaa. Tämä osaltaan ehkäisee syrjäytymistä sekä tuo sisältöä nuoren elämään. Ongelmana vaikuttaisi kuitenkin monesti olevan se, että lapsen tai nuoren oireillessa tilanteeseen ei joko uskalta tai kyetä puuttumaan ajoissa. Ongelmana saattaa olla myös se, että koetaan huolta tietystä henkilöstä, mutta ei osata kuitenkaan kertoa huolesta oikealle taholle, jolloin tarvittu apu ei saavutakaan henkilöä. (Kuikka 2021, 22-23.)

Nuorten toisiinsa kohdistama väkivalta tunnustetaan erittäin huonosti ilmiönä, eikä nuorten tekemää väkivaltaa vastaan kampanjoida tarpeeksi. Suomessa ei tunnusteta tarpeeksi sitä, että nuorten keskeistä väkivaltaa tapahtuu koulujen lisäksi paljon siellä, missä valvonta on näennäistä, kuten kaduilla ja julkisissa tiloissa. Nuorten tekemää väkivaltaa tulisi lähestyä kokonaisuutena ja pyrkiä väkivallattoman kulttuurin esilletuomiseen eikä ruotia aihetta tapaus kerrallaan. Väkivaltaisesti käyttäytyville lapsille ja nuorille tulisi olla saatavilla palveluita ja heihin tulisi kohdentaa tarpeeksi resursseja, jotta voidaan ennaltaehkäistä rikollista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Nuorta ei tule näissä tilanteissa jättää missään vaiheessa yksin ongelmiensa ja vaikeiden kokemustensa kanssa. (Pekkarinen & Miettinen 2021, 15-17.)

Tärkeänä ennaltaehkäisyn keinona väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi on lasten ja nuorten osallistuttaminen yhteiskuntaan. Tämä tarkoittaa, että nuori tuntee olevansa hyväksytty ja, että häntä kuunnellaan häntä koskevissa asioissa. Sosiaaliset suhteet ovat ensiarvoisen tärkeitä lasten ja nuorten kehitykselle. Tärkeää on, että nämä suhteet ovat sellaisia, missä nuori uskaltaa olla oma itsensä ja kertoa muille tunteistaan ja ajatuksistaan ilman, että hän kokee, että häntä arvostellaan tai moititaan siitä. (Korpilahti ym. 2019, 114.)

Kuten aiemmin mainitsin (Kaakinen & Näsi 2021, 1) noin 15-17 prosenttia nuorten väkivaltarikoksista kohdistuu tiettyihin ihmisryhmiin vihameilessä. Erilaisuudesta tulisi keskustella, jotta ihmiset ymmärtäisivät paremmin erilaisuutta ja hyväksyisivät muut sellaisina kuin he ovat. Tämä vähentäisi eriarvoisuutta nuorten keskuudessa ja sillä olisi suora vaikutus väkivaltarikosten määrään. Väkivallasta ja kokemuksista puhuminen auttaisi myös uhreja rohkeammin kertomaan tapahtumista, jolloin rikokset tulisivat paremmin viranomaisten tietoon ja sitä kautta rikoksen tekijä(t) saataisiin tehokkaammin vastuuseen teoistaan. (Korpilahti ym. 2019, 114-115.)

Poliisin ennalta estävä toiminto tekee työtä puuttumalla aikaisessa vaiheessa asioihin, jotka voivat heikentää yhteiskunnan turvallisuutta. Paikallisella tasolla ennaltaehkäisevän työn kohteena saattaa olla jokin tarkastikin rajattu alue, esimerkiksi tietyt koulut, puistot tai ostoskeskukset, missä on havaittu paljon ongelmia. Poliisin ennalta estävä työ perustuu pitkälti yhteistyöhön muiden viranomaisten, yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa ja työtä pyritään

tekemään tehokkaasti kaikkien väestöryhmien kanssa. Ennalta estävää työtä on vaikea seurata mittareita käyttäen, koska tekemättä jääneitä rikoksia ei voida tilastoida. Tästä syystä ennalta estävä työ poliisin toiminnassa saatetaan kokea jokseenkin turhana toimintana, koska sen tulokset eivät ole välittömästi mitattavissa. Ennaltaehkäisevästä työstä viestiminen on ensiarvoisen tärkeää, koska sillä pystytään vaikuttamaan kansalaisten turvallisuudentunteeseen ja antamaan ihmisille keinoja vaikuttaa omaan turvallisuuteensa. Ennaltaehkäisevä työ säästää huomattavasti yhteiskunnan varoja, sillä jo tehtyjen rikosten tutkiminen ja oikeusprosessi ovat kalliita, puhumattakaan rikoksista aiheutuvat suorat kustannukset, kuten esimerkiksi sairaalahoito väkivaltarikosten uhreille. (ENSKA. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023 2019, 5, 10-12.)

Ankkuritoiminnan tavoitteena on edistää alle 18-vuotiaiden nuorten hyvinvointia ja ehkäistä nuorten syrjäytymistä sekä tukea heidän osallisuuttaan. Työtä tehdään varhaisen puuttumisen keinoin, missä nuorille ja heidän perheilleen pyritään aikaisessa vaiheessa tarjoamaan tukea ja apua ongelmatilanteissa. Apua ja tukea pyritään tarjoamaan moniviranomaisyhteistyön avulla, jotta esimerkiksi väkivaltaiseen käyttäytymiseen päästäisiin puuttumaan aikaisessa vaiheessa (taulukko 1).

Nuoren ja perheen tasolla
<ul style="list-style-type: none"> • tarjota sellaista palvelua, jossa nuorten ongelmiin voidaan puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja siten ennaltaehkäistä ongelmien kasautuminen
<ul style="list-style-type: none"> • tarjota yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea nuorelle
<ul style="list-style-type: none"> • tukea vanhempia nuoren elämänhallinnassa
<ul style="list-style-type: none"> • ohjata nuori ja perhe tarvittaessa hoidon, palveluiden tai tuen piiriin muille asiantuntijoille.

Taulukko 1: Ankkuritoiminta nuoren ja perheen tasolla

Ankkuritoiminnan yhtenä kulmakivenä on se, että nuori osallistutetaan toimintaan ja häntä koskevaan päätöksentekoon. Toiminnalla pyritään kuuntelemaan nuorta ja kohtelemaan häntä kunnioittavasti ja ystävällisesti. Ankkuritoiminnan tavoitteena ei ole nuoren sättäminen tai rankaiseminen, vaan siinä pyritään luomaan kannustava ilmapiiri. Toiminta ei perustu vain yhden tietyn asian ruotimiseen nuoren kohdalla, vaan jokainen tilanne pyritään näkemään kokonaisuutena, jotta tilanteessa pystytään tarjoamaan juuri sitä tukea ja apua mitä nuori ja tämän perhe kaipaa. Avun tarjoaminen ei saa rajoittua esimerkiksi vain tietyn viranomaisen osaamiseen. Silloin, kun omat keinot eivät riitä, on nuoren ja tämän perheen avuksi ja tueksi tarjottava jonkin muun toimijan apua. (Moilanen, Airaksinen & Kangasniemi 2019, 17-21.)

2.7 Kolmannen sektorin apu ja tuki nuorille

Nuorten auttamisessa tärkeintä on, että nuori itse haluaa saada apua ja, että hän sitoutuu avunsaamisprosessiin. Pelkkä halu jättää rikollinen elämä taakseen ei aina riitä. Päätös muuttua on vain ensimmäinen askel, toinen askel on pysyminen kaidalla polulla. Kaidalla tiellä pysymistä voi vaikeuttaa nuoreen kohdistuvat ympäristön paineet ja hän saattaa ajautua takaisin rikosten pariin, vaikka olisikin motivoitunut muuttamaan elämänsä. Muutos vaatii kuitenkin itsekuria nuorelta ja pitkäjänteistä työtä auttajalta. Nuoret kokevatkin, että ystävästä irtautuminen, oman pahantekijän leiman poistaminen sekä työelämään hakeutuminen ovat haasteita heille. Vaikka nuori haluaisi päästä häntä seuraavasta leimasta eroon, haasteena saattaa olla se, että hän ei koe muiden uskovan häneen tai hänen kykyynsä tehdä elämässään pysyviä muutoksia parempaan suuntaan. (Haikkola ym. 2019, 125-126.)

Nuorille on tarjolla apua ja tukea monessa eri muodossa jo monen eri yhdistyksen kautta. Yksi näistä toimijoista on Aseman lapset ry. Asema lapset ry on toiminut 31 vuoden ajan nuorten hyväksi. Aseman lapset ry pyrkii toiminnallaan edistämään lasten hyvinvointia ja lasten sekä heidän vanhempiansa välistä keskusteluyhteyttä. Aseman lapset ry:llä on useita eri hankkeita, kuten Helsingin Walkers, Löytävä nuoristyö, K-0-kiusaamiseen puutuva työ ja Pasila-hanke. Pasila-hankkeen tarkoituksena on auttaa runsaasti rikoksia tekevää nuorta saamaan elämänsä takaisin hallintaansa. Työ perustuu pitkälti työntekijän ja nuoren välisen luottamussuhteen rakentamiseen ja tätä kautta työntekijästä tulee tärkeä osa nuoren elämää. Nuorelle tarjotaan tällä tavalla täysvaltaista ja luotettavaa aikuista tukea elämän eri tilanteisiin. K-0-työllä pyritään puuttumaan vakavaan kiusaamiseen, jota nuoret kohtaavat esimerkiksi koulussa. Tukea tarjotaan silloin kun tilanne on kärjistynyt siihen pisteeseen, että kouluilla tai vanhemmillä ei enää ole keinoja millä selvittää tilanne keskenään, ja kaivataan apua tilanteen rauhoittamiseksi ja vakavan kiusaamisen lopettamiseksi. Kyseistä toimintaa on neljässä eri kaupungissa Suomessa. (Aseman lapset ry 2020.)

Non Figting Generation ry:n tavoitteena on vähentää nuorten väkivaltaista käyttäytymistä sekä kiusaamista. Non Figting Generation tarjoaa apua väkivaltaisesti käyttäytyville tytöille ja pojille. Heidän Keep cool-toimintansa on suunnattu pojille, kun taas Levottomat Tuhkimot on suunnattu tytöille. Lisäksi yhdistys tarjoaa myös yksilötyötä nuorille. Yksilötyössä pyritään vaikuttamaan nuoren negatiivisiin ajatuksiin ja tunteisiin ja vankistamaan hänen positiivisia ajatuksiaan itsestään. Tällä työllä pyritään opastamaan nuorta elämän eri vaiheissa ja ehkäisemään syrjäytymistä. Yhdistykseen voi myös olla yhteydessä avun saamiseksi, mikäli kokee huolta nuoresta. (Non Figting Generation 2021.)

Helsingin lastensuojelun uusi Toivo-yksikkö on syyskuussa vuonna 2021 perustettu yksikkö, jonka tehtävänä on työskennellä nuorten kanssa, joilla on toistuvaa väkivaltataustaa tai päihderiippuvuutta. Toiminnalla pyritään edistämään moniviranomaisyhteistyötä ja tehdä siitä

sujuvampaa. Yksikkö koostuu sosiaaliohjaajista, perheterapeuteista sekä tukihenkilöistä. (Kuntarekry 2021.)

Etsivä nuorisotyö pyrkii ohjaamaan nuorta elämässä eteenpäin, ehkäisemään syrjäytymistä, tukemaan nuorten hyvinvointia ja olemaan läsnä nuoren elämässä. Etsivä nuorisotyö on valtakunnallinen auttaja, joka tukee nuorta eri elämänvaiheissa ja pyrkii auttamaan yhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä nuoria pääsemään kiinni elämään. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole ohjata nuorta tiettyyn päätökseen, vaan nuorelle annetaan vapaus tehdä omat häntä koskevat päätökset, joita tuetaan eri keinoin ja autetaan häntä pääsemään tavoitteeseensa. (Into ry 2021.)

2.8 Kouluterveyskysely

Kouluterveyskysely on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämä valtakunnallinen kysely, millä kartoitetaan nuorten hyvinvointia, nuorten osallisuutta, koulunkäyntiä sekä miten he kokevat saavansa apua ja tukea tarvittaessa kotona ja koulussa. Kysely suoritetaan kahden vuoden välein ja vuoden 2021 tulokset julkaistiin syyskuussa samana vuonna. Kyselyyn osallistuvat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaita sekä lukion ja ammattikoulujen 1. ja 2. vuoden opiskelijoita. (THL 2021b.)

Taulukossa 2 nostetaan esiin muutama aihe vuoden 2021 kouluterveyskyselystä ja havainnollistetaan kehitystä vuodesta 2017. Tarkastelu on rajattu koskemaan 8. ja 9. luokkalaisia sekä lukion ja ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoita. Esiin nostettavat aiheet on pyritty rajaamaan niihin kysymyksiin, joilla koetaan mahdollisesti olevan yhteys nuorten väkivaltarikollisuuteen.

	Perusopetus 8. ja 9. lk			Lukio 1. ja 2. vuosi			Ammatillinen oppilaitos		
	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, %	75,1	75,2	68,2	75,3	74,5	68,4	77,1	76,1	70,8
Tuntee itsensä yksinäiseksi, %	9,5	10,7	15,9	10,3	11,7	17,8	9,3	10,9	17,0
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, %	12,2	12,9	19,4	12,6	13,9	21,5	10,6	11,1	16,6
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, %	10,2	9,6	8,9	18,1	17,8	14,9	28,8	26,8	24,0
Vaikeuksia oppimistaidoissa, %	35,8	37,6	39,6	41,6	43,7	48,6	34,6	37,0	42,7
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, %	7,9	6,6	7,9	6,1	5,1	6,4	7,0	6,1	7,3
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, %	5,8	5,5	6,0	1,1	1,1	1,1	3,4	3,6	2,9
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %	n/a	11,8	12,5	n/a	7,3	7,9	n/a	6,8	6,7
Ei ole saanut tukea ja apua hyvinvointiin koulupsykologilta lukuvuoden aikana, vaikka olisi tarvinnut, %	30,5	29,8	35,8	38,0	37,8	42,6	26,7	25,2	29,4

Taulukko 2: Kouluterveyskyselyn tuloksia 2017-2021 (THL 2021c)

Kyselyn perusteella voidaan havaita, että tilanne vuonna 2021 on kehittynyt huonompaan suuntaan nuorten hyvinvoinnin osalta verrattuna vuosiin 2017 ja 2019. Nuorten tyytyväisyys elämäänsä on laskenut selvästi samalla kun yksinäisyyden tunne ja ahdistuneisuus on kasvanut kaikissa ryhmissä, kuten myös koetut oppimisvaikeudet. Samalla kotona koetaan enemmän väkivaltaa kuin ennen. Lisäksi apua tarvitsevat ovat kokeneet saavansa vähemmän apua ongelmiinsa koulupsykologilta, ja keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa ovat myös hieman nousseet vastausten perusteella. Positiivistakin kehitystäkin on tapahtunut. Kyselyn mukaan kiusaamistapaukset ovat vähentyneet, samoin nuorten humalahakuinen juominen. Poliisin mukaan lasten ja nuorten huumeiden käyttö on kuitenkin lisääntynyt (Poliisi 2021). Kouluterveyskyselyn mukaan näin ei kuitenkaan välttämättä ole. Sen mukaan nuorten huumeiden kokeilu on itse asiassa laskenut vuodesta 2019 kaikissa ryhmissä. (THL 2021c.)

3 Kehittämistyön toteuttaminen

Tämä opinnäytetyö on tyypiltään toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisessa opinnäytetyössä valmistetaan jokin tuotos, joka tukee esimerkiksi työelämää ja kehittää omaa työelämän osaamista. Kyseinen tuotos tehdään yhdessä eri sidosryhmien tuella ja avustuksella, ja se vaatiikin enemmän keskustelua ja yhteydenpitoa sidosryhmiin kuin tavanomainen tutkimuksellinen opinnäytetyö. Tällä tavalla työn tekijää tuetaan ja hän saa palautetta tekemästään työstä koko prosessin ajan. (Salonen 2013, 5-6.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei vastata tutkimuskysymyksiin, mutta siinä voidaan esittää kysymyksiä, mitkä tukevat työn tekijän omaa ajatusta siitä, mitä opinnäytetyöllä halutaan saavuttaa ja mikä sen lopputuotos tulee olemaan. Näiden kysymysten ympärille kerätään teoreettista aineistoa eri lähteistä, joiden avulla syvennyttään aiheeseen. (Vilka & Airaksinen 2004, 30-31.)

Kehittämistyön toteuttamista varten keräsin ensi aiheeseen liittyvä tietoperustaa. Oli mielestäni tärkeää, että tietoperusta olisi monipuolista ja kattavaa, koska nuorisoriikollisuus on aiheena monimuotoinen, monimutkainen ja erittäin laaja-alainen käsite. Materiaalia tietoperustaa varten ei ollut hankala löytää, sillä aiheeseen liittyvää materiaalia on luotu paljon kansallisesti ja kansainvälisesti. En halunnut perehtyä ainoastaan pinnallisesti aiheeseen, vaan halusin syventyä väkivaltaisen käyttäytymisen syihin ja ennaltaehkäisemisen keinoihin.

Rakensin tietoperustaa etsimällä aiheeseen liittyviä kirjallisuutta, julkaisuja, uutisia ja kyselytutkimuksia. Lisäksi keräsin aineistoa haastatteleamalla henkilöitä, jotka töidensä puolesta ovat nuorten, heidän perheidensä, koulujen ja muiden viranomaisten kanssa päivittäisessä tekemisessä. Halusin myös kerätä tietoa kohderyhmään kuuluvilta nuorilta ja heidän kauttaan saada tuntumaa siihen, onko aihe heidän mielestään kiinnostava, miten opinnäytetyön tuotos tulisi heidän mielestään esittää ja mitä he haluaisivat oppia aiheesta.

3.1 Teemahaastattelut

Teemahaastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen muodoista, millä tutkittavana olevaan aiheeseen pyritään syventymään haastateltavan omien kokemusten ja ajatusten kautta. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään monesti ymmärtämään jonkin yhteiskunnassa vallitseva aihe, ja haastattelut ovat yksi hyvä keino tähän. Laadullisella tutkimuksella pyritään vastaamaan siihen, mitä asioita aiheeseen liittyy ja miten asioita voidaan kehittää. (Juhila 2021.)

Tässä työssä haastatteluja käytettiin tiedonkeruumenetelmänä kehittämistyötä varten. Haastattelut suoritettiin teemahaastatteluina. Teemahaastattelussa haastateltavalle annetaan vapauksia liikkua teeman sisällä ja haastattelusta tulee keskustelemaa. Lisäksi haastattelun teemoja voidaan painottaa eri tavalla eri haastateltavien välillä, riippuen haastateltavan taustasta. Ennen haastattelun aloittamista teemat tulisi käydä läpi haastateltavan kanssa ja kertoa, mihin tarkoitukseen haastattelusta syntyvää materiaalia käytetään. Haastatteluiden määrää ei ole määritetty ennakoon, vaan sopiva määrä haastatteluista muodostuu sen mukaan, että milloin haastatteluista saatava materiaali alkaa toistamaan itseään, eli syntyy saturaatio. (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018, luku 3.) Tämän työn haastatteluteemoiksi muodostuivat:

Teemat
• Millaisena nuorten väkivaltarikollisuus näyttäytyy ja onko siinä tapahtunut muutoksia
• Miten väkivaltarikollisuutta pyritään ennaltaehkäisemään
• Miten koetaan, että nuoret saavat apua tarvittaessa
• Miten valistuspaketti tulisi toteuttaa

Taulukko 3: Haastatteluiden teemat

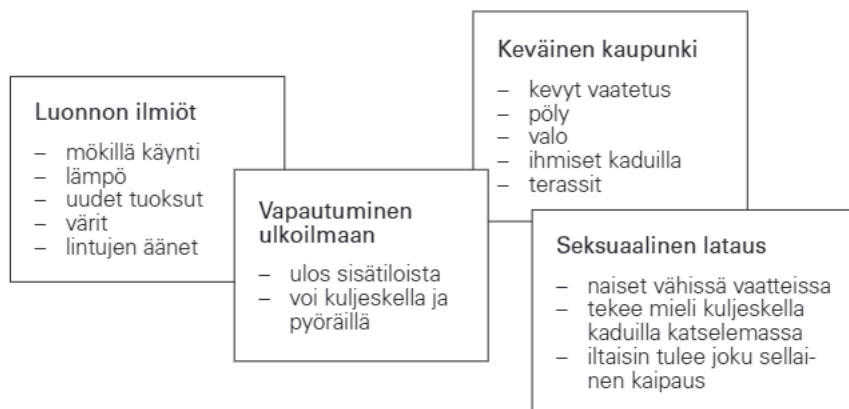
Näiden teemojen ympärille voidaan ennen haastattelua luoda apukysymyksiä. Näiden apukysymysten tarkoituksena on tukea haastattelua. Apukysymyksillä voidaan täten viedä haastattelua eteenpäin. Teemahaastattelussa tarkoituksena ei ole esittää kaikkia kysymyksiä haastateltavalle, jolloin haastattelusta muodostuisi strukturoitu haastattelu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2021.)

Haastatteluja varten minun oli anottava Helsingin poliisilaitokselta tutkimuslupa, joka myönnettiin 1.10.2021. Opinnäytetyötä varten haastattelin neljää Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon konstaapelia. Näihin haastateltaviin viitataan seuraavassa luvussa H1 (haastateltava 1), H2 (haastateltava 2) ja niin edelleen. Haastattelut suoritettiin kahden päivän aikana 11. ja 12. päivänä lokakuuta. Haastattelut suoritettiin anonymisti, jotta kyseiset konstaapelit eivät olisi tunnistettavissa ja ne suoritettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltavilla oli yhteensä 44 vuoden kokemus poliisin työstä ja 24 vuoden kokemus nuorten kanssa työskentelystä. Ennen haastatteluja haastateltavien kanssa käytiin läpi haastatteluiden teemat ja

heille kerrottiin, että haastattelu suoritetaan anonymisti. Haastateltaville kerrottiin, että haastattelun tavoitteena on kerätä heidän omia kokemuksiaan nuorten väkivaltarikollisuudesta. Haastattelut nauhoitettiin nauhurilla myöhempää litterointia varten.

3.2 Haastattelujen analysointi

Haastattelumateriaalin läpikäymisessä on tärkeä muistaa, että kyseessä on haastateltavan näkemykset, eikä haastattelijan omia ajatuksia tai näkemyksiä tule sisällyttää haastatteluiden tuloksiin. Haastatteluista poimitaan vain ne seikat mitkä liittyvät käsiteltävänä olevaan aiheeseen ja loput materiaalista jätetään työn ulkopuolelle. Materiaalin pelkistämistä ja yleistämistä on vältettävä, koska tämä saattaa johtaa muutoksiin haastateltavan alkuperäiseen ajatukseen, eikä silloin tuoda tarpeeksi esille haastateltavan todellisia ajatuksia aiheesta. Analyysivaiheessa materiaalista pyritään poimimaan kokonaisuuksia, eli materiaalissa eri tavoilla ilmaistujen samojen asioiden kokoamista yhdeksi aihealueeksi tai teemaksi. Teemat eivät kuitenkaan ole toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan ne ovat sidoksissa toisiinsa (kuvio 9). (Laine 2018, luku 1.)

Kuvio 9: Teemojen hierarkia (Laine 2018)

Kun haastateltavia on enemmän kuin yksi, haastateltavien näkemykset ja ajatukset pyritään nivottamaan yhteen. Tällöin materiaalista pyritään nostamaan esiin ne yhteiset asiat, mitkä ovat tulleet haastatteluissa ilmi ja luomaan kokonaisuuksia haastateltavien ajatuksista ja kokemuksista, edelleen pitäen mielessä työn aihe. Analyysin viimeisessä vaiheessa luodaan keskustelua haastatteluiden tulosten ja teorian välillä. (Laine 2018, luku 1.)

3.3 Learning Café

Learning Café on vapaamuotoinen tiedonkeruumenetelmä. Sen ajatuksena on luoda keskustelua ja vapaata ideointia tietyn aihealueen ennalta määrättyjen teemojen ympärille.

Ajatustenvaihto ja ideointi tapahtuu pienissä ryhmissä ja pyrkimyksenä on tuottaa mahdollisimman paljon sisältöä annetussa ajassa. (Innokylä 2021.)

Learning Caféta varten lähestyin erään helsinkiläisen koulun rehtoria ja opettajaa. Tarkoituksena oli kerätä tietoa kyseisen koulun yhdeksäsluokkalaisilta oppilailta ja selvittää nuorten ajatuksia ja tuntemuksia nuorten väkivaltarikollisuudesta. Heidän mielestään ajatus oli hyvä ja minulle tarjottiin mahdollisuus pitää tilaisuus koulupäivän oppituntien aikana. Tilaisuus järjestettiin torstaina 11.11.2021 ja tilaisuuden kesto oli noin puolitoista tuntia kokonaisuudessaan. Tilaisuuden jälkeen oppilaat saivat vapaasti esittää kysymyksiä ja kerroin heille tässä työssä ilmi tulleista nuorten väkivaltarikollisuuden ilmiöistä ja kehityksestä sekä omista kokemuksistani poliisin työssä ja poliisityön luonteesta. Tilaisuuden teemoiksi ja kysymyksiksi muodostuivat:

Teemat ja kysymykset
<ul style="list-style-type: none"> • Väkivaltaan turvautuminen <ul style="list-style-type: none"> ○ Missä paikoissa väkivallan koetaan olevan läsnä? ○ Millaiset tilanteet voivat laukaista väkivaltaisen käytöksen toisessa?
<ul style="list-style-type: none"> • Puhumisen pelko <ul style="list-style-type: none"> ○ Miten nuoria voitaisiin kannustaa kertomaan koetusta väkivallasta? ○ Miksi asioista kertomista vältetään / mitä seuraamuksia pelätään?
<ul style="list-style-type: none"> • Syitä väkivaltaiseen käyttäytymiseen <ul style="list-style-type: none"> ○ Mitä väkivallalla pyritään saavuttamaan? ○ Miksi väkivaltatilastot ovat nousussa?
<ul style="list-style-type: none"> • Tietopaketin sisältö <ul style="list-style-type: none"> ○ Mitä asioista tietopaketissa tulisi käsitellä? ○ Mitä kanavia käyttäen tiedon jakamista tulisi suorittaa?

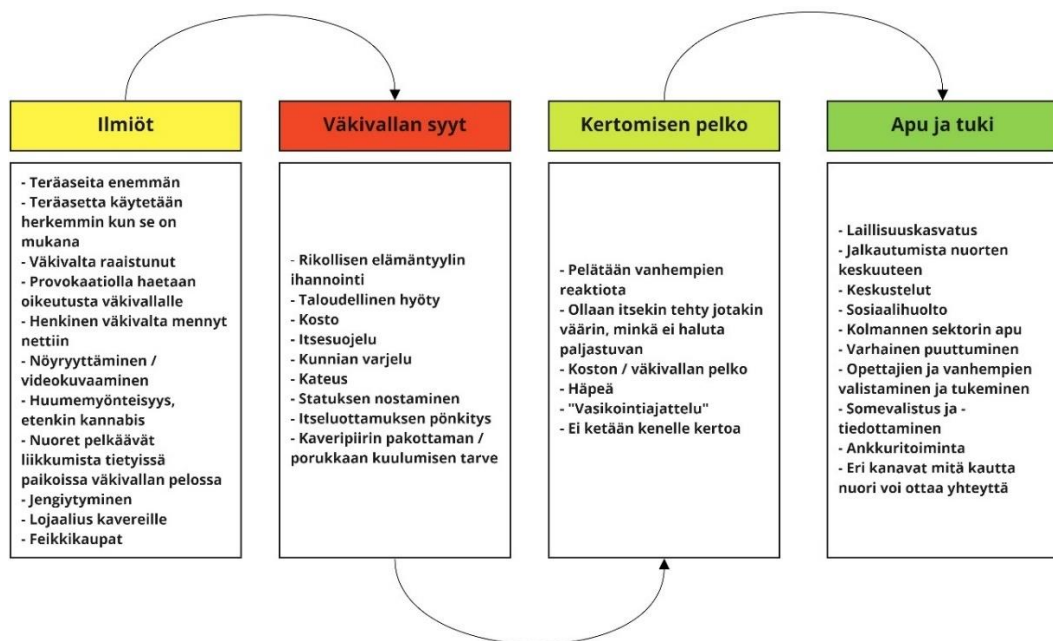
Taulukko 4: Learning Café teemat ja kysymykset

Luokan oppilaat oli tapahtuman aikana jaettu kolmeen viiden hengen ja yhteen neljän hengen ryhmään. Oppilaat pohtivat ryhmien sisällä ajatuksiaan annetuista aiheista ja kirjasivat ne ylös. Aikaa oli 15 minuuttia per aihe. Tehtävä suoritettiin anonyymisti. Ryhmille luotiin tunukset R1 (ryhmä 1), R2 (ryhmä 2) ja niin edelleen, joilla ryhmiin viitataan tuloksia kirjattaessa. Oppilaiden ajatukset ryhmitettiin analyysivaiheessa ja etsittiin ryhmien välisiä yhteisiä ajatuksia.

4 Tulokset

Haastatteluista nousi esiin neljä keskeistä teemaa. Nämä teemat olivat nuorten väkivaltaan liittyvät ilmiöt, nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen syyt, nuorten pelko kertoa väkivaltakokemuksistaan sekä mitä apua ja tukea nuorille on tarjolla. Kuviossa 10 on listattu esille nousseet teemat sekä haastateltavien näkemykset ja ajatukset aiheista. Näitä avataan tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

Haastateltavilla oli paljon näkemystä ja kokemusta ajankohtaisista nuorten väkivaltarikollisuuden ilmiöistä ja siitä, mitä nuoret pyrkivät saavuttamaan väkivaltaisella käyttäytymisellä. Tiettyjen ilmiöiden koettiin olevan täysin uusia, mitkä ovat vasta viime vuosina nousseet pinnalle nuorten keskuudessa. Haastateltavilla oli myös paljon näkemystä siitä, miksi nuoret eivät heidän kokemustensa mukaan halua kertoa kokemastaan väkivallasta ja mitä seuraamuksia nuoret mahdollisesti pelkäävät. Haastateltavien mukaan apua ja tukea on tarjolla runsaasti eri toimijoiden toimesta ja sitä apua pyritään tarjoamaan nuorille, heidän vanhemmilleen ja kouluille aina tarpeen vaatiessa.

Kuvio 10: Haastatteluiden teemat ja havainnot

Lisäksi käydään läpi koululla suoritetun Learning Cafén tulokset. Siinä tarkastellaan nuorten ajatuksia siitä, mitä he toivovat lopputuotokselta ja mitä kanavia käyttäen lopputuotosta voidaan heille esittää. Lisäksi kerrotaan, miten nuoret kokevat, että heitä voitaisiin kannustaa puhumaan avoimemmin heidän näkemästään ja/tai kokemastaan väkivallasta.

4.1 Ilmiöt nuorten väkivaltarikollisuudessa

Nuorten tekemä väkivalta on viimeisen muutaman vuoden aikana raaistunut ja lisääntynyt. Varsinkin teräesineitä tavataan nuorilla enemmän kuin aiemmin, kuten esimerkiksi kääntöveitsiä ja puukkoja. (H1, H2, H3 & H4.) Teräseita tavataan niin koulujen alueilla kuin kaduilakin. Tässä oli havaittavissa myös eräänlainen syy-yhteys väkivallan raakuuteen liittyen. Kun nuori kantaa mukanaan teräasetta hän myös todennäköisemmin käyttää sitä eri tilanteissa. Tähän liittyy myös se, että teräasetta käytetään monesti äkkipikaistuksissaan riitatilanteessa. Riidan syyn ei tarvitse olla suuri ulkopuolisen silmin nähtynä, mutta nuoret voivat kokea aiheen heille tärkeänä ja väkivallan täten oikeutettuna. (H1, H2 & H4.) Tällaista oikeutusta voidaan perustella esimerkiksi sillä, että toisen kunniaa on loukattu. Kunnian loukkaaminen on uusi ilmiö Suomessa, missä väkivaltaa käyttäen puolustetaan joko omaa tai toisen kunniaa. (H1.) On kuitenkin muistettava myös se, että väkivaltarikollisuudella on tapana kasaantua pienelle osalle nuoria, jotka tekevät tämänkaltaisia rikoksia usein, kun taas suurin osa nuorista ei koskaan syyllisty tällaisiin tekoihin. (H1 & H4.)

Yhtenä tunnistettuna ilmiönä ovat niin kutsutut ”feikkikaupat” taloudellisen hyödyn saavuttamisen keinona. Käytännössä tämä tarkoittaa tekoa, missä nuori sopii huumausainekaupoista ostajan kanssa. Tapaamiseen mennään, mahdollisesti teräseella varustettuna, myymään huumausaineita. Todellisuudessa huumausaineiden sijaan ostajalle myydäänkin esimerkiksi keksimuruja tai muuta vastaavaa ja toivotaan, että ostaja ei huomaa huijausta kuin vasta myöhemmin, myyjän poistuttua paikalta. Tällöin teräasetta saatetaan kantaa siinä pelossa, että ostaja huomaa huijauksen ja pyrkii kostamaan väkivaltaa käyttäen myyjille. (H1 & H3.) Teräseita kannetaan myös mukana ryöstötarkoituksessa. Ryöstötilanne saattaa olla sellainen, missä nuorilta ryöstetään kalliita merkkivaatteita, kuulokkeita ja puhelimia. Tällaiset tapahtumat voivat olla nopeita, missä esimerkiksi ryöstäjät huomaavat vastaantulijalla olevan kallis vaate tai esine ja väkivallalla uhkaamalla saadaan tavara itselleen. Näissä tapauksissa saatetaan väkivallan uhkaa korostaa esittelemällä veistä tai mainitsemalla teräseen mukanaolo. (H1, H2 & H3.) Ryöstöjä tapahtuu muun muassa kaduilla, mutta tekijät saattavat myös mennä ”kuokkimaan” nuorten juhliin tai illanviettotapahtumiin, joista tekijät ovat saaneet tiedon esimerkiksi sosiaalisen median kautta (H3).

Nuorten koetaan monesti provosoivan tilanteita itse tiettyyn pisteeseen, jotta he voisivat oikeuttaa itselleen väkivallan kohdistamisen toiseen henkilöön. Monesti tämän syyn ei tarvitse edes pohjautua todellisuuteen vaan esimerkiksi kuulopuheeseen. Väkivaltaa edeltävä tilanne saattaa siis olla sellainen, missä tekijä provosoi uhrin sanomaan tai tekemään jotakin sellaista, mikä tekijän mielestä oikeuttaa väkivallan kohdistamisen uhriin. Tällainen syy saattoi olla esimerkiksi rasistiset solvaukset, oman tai toisen kunnian loukkaaminen tai muunlainen vihapuhe. (H1, H2 & H3.) Tällainen käytös on jopa koulujen rajoja rikkovaa. Tieto jostakin teosta tai solvaavasta sanomisesta, tai vaihtoehtoisesti oletetusta tällaisesta, saattaa

sosiaalisen median kautta levitä nopeasti monen henkilön tietoisuuteen. Tällöin uhrin päälle saatetaan hyökätä jopa tuntemattomien henkilöiden toimesta, kun hänet tunnistetaan kadulla tai jossakin tilaisuudessa. (H2.) Tällaiseen väkivaltaan liittyy monesti uhrin nöyryyttäminen ja se, että käydään isolla ryhmällä yhden kimppuun. Nöyryyttäminen saattaa olla esimerkiksi sitä, että uhri laitetaan polvilleen anelemaan armoa tai anteeksiantoa tekijöiltä, tai jopa nuolemaan tekijän kenkiä. Näihin tapahtumiin saattaa monesti liittyä tapahtuman videokuvaaminen ja videon jakaminen sosiaalisessa mediassa muille, osana nöyryyttämistä. (H1 & H2.) Varsinkin tyttöjen välillä on havaittu lisääntyvissä määrin nöyryyttämistä, ja tyttöjen tekemä väkivalta on lisääntynyt runsaasti ja raaistunut. (H2 & H4.)

H1: "...ne on ihan julkisella paikalla pahoinpidelty ja nöyryytetty ja sit laitettu someen se video, ku se lopuks on polvillaa ja pyytää anteeks."

H2: "... toinen on sanonu vaik jotain koulus tai jossain nii sit pitää nöyryyttä. Se on se velvollisuus laittaa polville ja nuolee kenkii ja kuvataa ja laitetaa somee. Näit on paljo ja nää korostuu viel tyttöjen välil. Mun mielest tyttöjen väkivalta on lisääntyny jopa kovakin väkivalta, et potkitaa ja lyödää maassa makaavaa tosi kovaa."

Henkinen väkivalta on siirtynyt pitkälti nettiin ja sosiaaliseen mediaan. Vaikka koettiin, että kiusaaminen on kouluissa vähentynyt, ja moni nuori pitää kiusaamista "nolona", on tämäkin ilmiö muuttunut raaemmaksi. Kun ennen kiusattu pääsi eroon kiusaajistaan vapaa-ajallaan kuten lomalla, ei pakopaikkaa enää tänä päivänä ole. Kiusaamista tapahtuu monia eri sosiaalisen median alustoja käyttäen ja monesti vakavimmatkin tapaukset tulevat opettajien, vanhempien ja viranomaisten tietoon myöhäisessä vaiheessa, kun tilanne on eskaloitunut jo erittäin vaikeaksi. Näihin tapauksiin on pystytty puuttumaan aktiivisesti yhteistyöllä koulujen ja vanhempien kanssa silloin kun tapaukset ovat tulleet poliisin tietoon. (H2, H3 & H4.)

Vaikka nuoret ovat aina liikkuneet yhdessä, on tietynlaista jengiytymistä ollut havaittavissa viime vuosien aikana. Tällä tarkoitetaan samanmielisten nuorten ryhmäytymistä, joissa saattaa olla jopa hierarkkisia piirteitä juoksupojista johtajaan. Näiden ryhmien jäseniä yhdistää monesti eräänlainen rikollisen elämäntavan ihannointi. Nuoret ovat erittäin lojaaleja omalle ryhmälleen ja niissä pidetään vahvasti toistensa puolia ja tehdään rikoksia yhdessä. Ryhmän paine ja tunne siitä, että halutaan kuulua porukkaan, on nuorille normaalia, minkä takia nuori saattaa ajautua tilanteeseen missä hän ei välttämättä haluaisi olla. Vaikka tietyissä ryhmissä on monesti näitä samoja rikollisia elämäntapoja ihannoivia nuoria, saattaa ryhmässä olla myös henkilöitä, jotka hakevat yhteenkuuluvuuden tunnetta osallistumalla ryhmän toimintaan. Nämä nuoret saattavat olla sellaisia, jotka ovat syrjäytyneitä tai muuten kyvyttömyyttään ajautuneet rikoksia tekeviin ryhmiin. (H1, H2 & H4.) Monesti näitä henkilöitä hyväksikäytetään ryhmässä ja heidät pakotetaan tekemään erilaisia rikoksia. Tällaiset nuoret ovat

kuitenkin myös heitä, joiden auttaminen on monesti helpompaa. (H2.) Nämä ryhmät ovat osittain myös vaikuttaneet nuorten turvallisuudentunteeseen. Tämä on näkynyt siten, että kunnolliset nuoret välttelevät tiettyjä paikkoja missä tällaisiin rikollisryhmiin saatetaan törmätä. Eräs haastateltavista kertoikin, että häneltä ovat nuoret tulleet kysymään, että milloin poliisi tulee lopettamaan puistojuhlat. Nuoret ovat kokeneet olonsa turvattomaksi pimeään tullen, kun puistossa on havaittu ryhmittymiä, joiden pelätään tekevän rikoksia. (H2 & H3.)

Nuorten alkoholinkäytön on koettu vähentyneen. Sen rinnalle ovat nousseet erilaisten lääkeainesten ja kannabiksen väärinkäyttö. Päihteiden käytön ei kuitenkaan koettu olevan merkittävässä osassa väkivaltarikosten syitä pohdittaessa. Nuorten myönteisempi suhtautuminen, varsinkin kannabikseen, on kuitenkin lisääntynyt ja koettiin, että mietojen huumeiden haittavaiikutuksia ei tunneta tai ajatella niin merkittävänä kuin aiemmin. Syitä tähän haettiin muun muassa siitä, että monessa maassa cannabis on joko laillistettu kokonaan tai dekriminisoitu sekä populaarikulttuurin vaikutuksista nuorten asenteisiin. (H3 & H4.)

Nuorten uhmakkuuden ja viranomaisvastaisuuden koettiin lisääntyneen. Eräänlainen auktoriteetin kunnioitus on vähentynyt ja joihinkin nuoriin on erittäin vaikea saada kontaktia. Koettiin myös, että viranomaisiin kohdistetaan nykyään enemmän väkivaltaa, esimerkiksi tilanteissa missä paljon nuoria on kokoontunut samaan paikkaan. Samalla kuitenkin todettiin, että hyvin käyttäytyvät nuoret käyttäytyvät nykyään vielä paremmin kuin ennen ja osaavat tehdä viisaita valintoja ja ovat valveutuneempia kuin ennen. (H1, H2 & H3.)

4.2 Väkivaltaan turvautuminen

Yksi haastatteluiden teemoista oli syyt miksi nuori saattaa turvautua väkivaltaan. Monesti syynä saattaa olla heikomman sosioekonomisen statuksen mukanaan tuoma kateus, pyrkimykset pönkittää omaa statustaan ja itsetuntoa tai taloudellisen hyödyn tavoittelu. Taloudellisen hyödyn tavoittelun ei tarvitse aina olla suuri, vaan tekijä saattaa toiminnallaan pyrkiä jopa vain muutaman kymmenen euron rikoshyötyyn. (H3 & H4.)

Rikollisen elämäntyylin ihannointi on vahvasti sidoksissa nuorien muodostamien rikollisryhmien jäsenten ajattelussa. Tällaista elämäntapaa ihannoivat nuoret saattavat kuvitella, että heidän tulevaisuutensa tulee olemaan taloudellisesti turvattua vanhempana ja, että esimerkiksi huumeiden myynnillä saavutetaan tietty elintaso. Elämäntyyli mitä ihannoidaan, on eräänlaista ”gangsta/rap”-tyyliä mihin liittyy ennen kaikkea raha, status ja maine. Tässä yhteydessä mainittiin myös niin kutsuttu Roadman-kulttuuri. Tämän elämäntyylin omaksuneet ovat monesti erittäin syvällä rikollisessa käyttäytymisessä ja heillä saattaa olla hyvin vääristynyt kuva heidän tulevaisuudestaan ja siitä, mihin rikollinen polku tulee hänet johdattamaan. Tämä tarkoittaa monesti myös sitä, että heidän auttamisensa on huomattavasti vaikeampaa. (H1, H2 & H4.)

H2: ”Oon puhuttanu näit nuorii ja sanonu, et tajuuks, et sä et lyö rahoiks tol hommal, et ei tuu onnistuu. Harva huumerosvo on vauras tai ei tarvii pelkää poliisi. Monesti ne on ylimielisii ku selität, et tää ei oo se tie, et Suomes menestyy eri taval. Ne uskoo, et niist tulee joku seuraava huumeapäällikkö. Ne kattoo vähän ivallisest, et mitä sä tiedät. Ihan epärealistinen käsitys siit mitä se rikollinen elämä on. Jotkut tajuu sen parikymppisenä ja sit aletaan opiskelee eikä tuu enää juttuja.”

Osana tätä elämäntyyliä ovat esimerkiksi kalliit vaatteet, joita hankitaan joko ryöstämällä tai muilla keinoilla saatujen rahojen avulla. On kiinnitetty huomiota näihin nuoriin, joilla on mit-tava rikostausta ja monien tuhansien eurojen vaatteet. Näillä vaatteilla pyritään ylläpitämään omaa statusta ja kunnioitusta, minkä koetaan olevan tärkeä osa rikollista elämäntyyliä. Haas-tateltavien mielestä näillä nuorilla ei kuitenkaan itsellään ole varaa näihin tavaroihin, vaan ne rahoitetaan tai hankitaan rikollisin keinoin. Koska nämä nuoret tulevat usein vähäosaisista perheistä pidettiin eräänlaista kateutta yhtenä taustasyynä näille rikoksille. Kun nähdään joku, kenellä on kalliimpaa ja hienompaa tavaraa kuin itsellä, niin ikään kuin koetaan, että häneltä on oikeus ottaa ne itselleen väkivalloin. (H1, H2, H3 & H4.)

Väkivaltaan saatetaan myös herkästi turvautua silloin kun koetaan, että omaa tai toisen kun-niaa on loukattu ja halutaan kostaa toiselle henkilölle jotakin, mitä hän on joko sanonut tai tehnyt. Kosto on vahva motiivi nuorten väkivaltarikollisuudessa. (H2 & H4.) Kosta pelätään usein silloin, kun jostakin asiasta on menty kertomaan esimerkiksi opettajalle tai viranomai-selle (H1). Tällöin kosta pelkäävä saattaa ottaa itsesuojelutarkoituksessa haltuunsa teräesi-teen ja pahimassa tapauksessa käyttää sitä tilanteen tullessa (H2). Kosta pelätään myös usein aiemmin mainittujen ”feikkikauppojen” yhteydessä, missä pelätään, että ostajalle sel-viää huumausainekaupan yhteydessä myydyin tavarain todellinen sisältö (H3). Myös kiusaamis-tapauksiin liittyy monesti väkivaltaa niin, että joko kiusaaja tai kiusattu on kohdistanut väki-valtaa vastapuoleen (H4).

4.3 Puheeksi ottamisen pelko

Nuorilla on suuri tarve saada keskustella ja kertoa asioista aikuisille, mutta monesti heillä ei ole keskusteluyhteyttä aikuisiin tai he pelkäävät mahdollisia seuraamuksia, joko vanhem-piensa tai tekijän puolelta. Uhrin ja silminnäkijät saattavat pelätä, että jos he kertovat ta-pahtumista, heille tullaan kostamaan. Toisekseen saatetaan pelätä vanhempien reaktiota, jos itsekin on oltu tekemässä väärin, eli ollaankin esimerkiksi juomassa alkoholia puistossa/juh-lissa kavereiden kanssa, vaikka vanhemmille on kerrottu mentävän yökylään tai vastaavaa. Vanhempien reaktion pelko on usein perusteeton ja suurin osa vanhemmista suhtautuu tapah-tumiin järkevästi ja haluavat tukea ja auttaa lastaan silloin, kun lapsi on joutunut vaikeuksiin. Tässäkin on poikkeuksia, eli vanhempia ketkä mieluummin pyrkivät vähätteleämään asioita

peläten oman lapsensa tai perheensä turvallisuuden puolesta. Lisäksi on pieni osa sellaisia vanhempia, joita asia ei yksinkertaisesti kiinnosta. (H2 & H4.)

H3: ”Monesti kuitenkin vanhemmatkin pelkää, et niitten lapselle käy jotain jos ne kertoo. Mitä avoimemmin näist puhutaan, nii seuraavaksi uskaltaa tulla puhumaan. Niin se monesti menee. Loppujen lopuks se uhkailija jää yksin ja sit ku yks kertoo nii muutki.”

H4: ”Voi olla häpeä ja ne päihteet ehkä. Ollaan oltu humallassa tai itse tehty aiemmin jotain mitä tultu kostamaan, niin häpeä on varmasti taustalla koska sit joutuu kertoa mitä itekin tehty.”

Yksi suurimmasta esteestä väkivaltakokemuksista kertomiselle on ”vasikka-ajattelu”. Monesti tapahtumista kertomisen pelätään johtavan kostotoimenpiteisiin. Myös nuorten keskinäistä lojaaliutta pidettiin yhtenä syynä sille, että nuoret eivät halua kertoa tapahtumista aikuisille. Nuorta saattaa hävetä kertoa asioista, varsinkin jos hän on itsekin toiminut väärin. Nuorten parissa liikuttaessa on huomattu, että heillä on monesti tarve päästä kertomaan vanhoistakin tapahtumista jollekin. Jotkut nuoret näkevät viranomaiset luotettavana tahona, joille voi kertoa asioita. Toiset taas kokevat viranomaiset pahana eikä heille suostuta kertomaan yhtään mitään. (H3, H4.)

4.4 Nuorten auttaminen ja tukeminen

Mitä nuorempana lapsen ajatteluun ja käytökseen päästään puuttumaan, sitä helpompi häntä on auttaa pitkällä aikavälillä. Samalla kuitenkin koettiin, että myös vanhempia nuoria pystytään auttamaan, mutta silloin se vaatii monesti enemmän resursseja ja aikaa. Yhtenä keinona Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnolla on laillisuuskasvatustunnit, jolloin koulujen pyynnöstä pidetään oppilaille oppitunti pyydetyistä aiheista. Aiheena voi olla esimerkiksi väkivalta, seksuaalisrikokset, huumausainerikokset tai kiusaaminen. (H1 & H3.) Kyseistä työtä tehdään paljon myös sosiaalisessa mediassa eri kanavia käyttäen, riippuen siitä, keitä halutaan tavoittaa. Nuorten tavoittamiseen käytetään paljon Snapchatia ja Instagramia, kun taas aikuisten tavoittamiseen käytetään enemmän Facebookia ja Twitteriä. Monesti nuori ottaa poliisiin yhteyttä eri somekanavien kautta ja pyytävät ohjeita eri elämäntilanteisiin. Tätä kautta heihin pystytään luomaan hyvä keskusteluyhteys ja sitä kautta tukemaan heitä. (H2 & H3.)

Nuorten auttamiseen on olemassa useita eri kolmannen sektorin toimijoita, joille apua tarvitsevat nuoret voidaan ohjata. Siellä apu ja tuki räätälöidään nuoren tarpeiden mukaan ja apu voi olla erittäin syvälle menevää ja henkilökohtaista. Apu voi olla jopa niin henkilökohtaista, että nuorta autetaan läksyjen tekemisessä tai jopa juostaan hänen kanssaan liikuntatunnin pakollinen juoksutesti, jotta oppilas läpäisee koululiikunnan. (H1.)

Kouluissa eri tilanteisiin ei pystytä kokemusten mukaan aina puuttumaan tarpeeksi ajoissa. Monesti kun apua pyydetään kouluille, tilanne on edennyt jo erittäin pitkälle. Tilanne on saat-
 tanut johtaa väkivaltaan tai siihen, että lapsi ei uskalla mennä yksin kouluun, koska häntä kiu-
 sataan tai hän pelkää väkivaltaa. Tällöin tilanteisiin pyritään puuttumaan yhteistyöllä koulun
 henkilökunnan sekä lasten vanhempien kanssa, kutsumalla heidät keskusteluun koululle, missä
 asia pyritään ratkaisemaan. Tämä keino on usein todettu toimivaksi. (H1.) Koettiin, että kou-
 luilla tulisi olla paremmat valmiudet havaita ja puuttua näihin tilanteisiin ennen kuin tilanne
 eskaloituu siihen, että poliisi pitää kutsua paikalle. Monella koululla onkin hyvät valmiudet
 ennaltaehkäistä väkivaltaa ja kiusaamista, kun taas toisilla kouluilla ja sen henkilökunnalla ei
 ole. (H1, H2 & H3.) Tässä nousi monella haastateltavalla esiin se, että heidän käsityksensä
 mukaan opettajakoulutuksessa ei anneta tarpeeksi toimintamalleja ja keinoja näiden tilantei-
 den tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen. Monesti opettajat ja rehtorit konsultoivat poliisia
 heidän omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan näissä tapauksissa. Tärkeänä asiana, ellei
 tärkeimpänä, pidettiin lastensuojeluilmoitusten laatimista sosiaaliviranomaisille joka kerta,
 kun koululla on tapahtunut väkivallanteko tai vaikeampi kiusaamistapaus. Vaihtoehtoisesti
 asiasta voisi ilmoittaa myös Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävälle toiminnolle, joka laatii
 asiasta lastensuojeluilmoituksen. Erään haastateltavan käsityksen mukaan yhä useampi koulun
 henkilökuntaan kuuluva ei halua omalla nimellään puuttua lasten tekemisiin, koska pelätään
 lasten vanhempien reaktiota. Monesti vanhempien reaktio on hyvä ja yhteistyöhalukas, kun
 taas joissakin tapauksissa vanhempien käytös on koettu hyökkääväksi ja oman lapsen roolia
 vähätteleväksi. (H1, H2, H3 & H4.)

Suuri osa auttamis- ja tukemistyöstä perustuu nuoren omaan halukkuuteen saada apua. Ke-
 tään ei voida auttaa väkisin ja avun sekä tuen vastaanottaminen perustuu aina vapaaehtoisuu-
 teen. (H4.) Tämän muotoinen työ perustuu pitkälti luottamussuhteen rakentamiseen nuoren
 ja viranomaisen / yhdistystyötä tekevän välillä. Luottamuksen rakentaminen on tärkeää ja
 sitä tehdään esimerkiksi jalkautumalla nuorten pariin varsinkin viikonloppuisin yhdessä nuori-
 sotyöntekijöiden kanssa, missä käydään keskustelemassa nuorten kanssa ja tarjotaan heille
 mahdollisuus puhua asioista aikuisen kanssa. Tällä pyritään myös luomaan luottamusta poliisiin
 osoittamalla, että poliisi on olemassa heitä varten, ei heitä vastaan. (H4.) Eräs haastatelta-
 vista painottikin, että nuorelle yksikin huono kokemus poliisin kanssa saattaa vaikuttaa hänen
 käsitykseensä viranomaisista pitkäksi aikaa (H3).

*H4: "Tavoite on et ne lopettais sen toiminnan mut aina se ei onnistu.
 Mehän kuljetaan haalareis omilla nimillä ja mennää jutulle. Se on
 meidän juttu. Siinä tulee se luottamus mut kans et vähä kerrotaa et
 ootte silmän alla."*

*H3: "Mut ku me näyttään nii paljo ja ollaa poliisina melko uus ilmiö ja
 se et ollaa paikal ennen ku jotain sattuu, nii sitä voi olla vaikee"*

ymmärtää alkuun. Siel on kans niitä nuorisotyöntekijöitä usein, ja ku me opitaan tuntee nuorii, nii ne tietää et meihin voi luottaa ja ne tietää, et ollaa siel niitä varten.”

Yhtä paljon kuin nuoret kaipaavat apua ja tukea, kaipaavat sitä myös lasten vanhemmat. Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminto käy myös kouluilla pitämässä vanhempainiltoja, missä vanhemmille ja opettajille kerrotaan senhetkisistä nuoria koskettavista ilmiöistä ja tapahtumista. (H1.) Eräs ongelma on se, että vanhemmat eivät välttämättä ole tietoisia siitä, millaisessa maailmassa heidän lapsensa elävät, vaan sitä pyritään peilaamaan omaan lapsuuteen, jolloin esimerkiksi sosiaalista mediaa ei ollut käytettävissä. Vanhemmat eivät aina olekaan täysin tietoisia niistä vaaroista tai tilanteista, joita nuori saattaa kokea itse tai olla todistamassa. (H3.)

4.5 Learning Cafén tulokset

Nuoret kokivat, että väkivalta on läsnä heidän elämässään monessa eri paikassa, lähinnä julkisilla paikoilla sekä koulussa (R1 & R3). Kiusaamista pidettiin suurimpana syynä sille, että nuori turvautuu väkivaltaan, samoin päihteiden käyttöä ja toisen provosoiminen (R1, R2, R3 & R4). Tämän yhteydessä voidaan mainita, että rasistiset solvaukset ja toisen haukkumista pidettiin sellaisina tekoina, joilla toista voidaan provosoida ja käyttää kiusaamisen keinona. Myös tiettyjä tunnetiloja, kuten pelko ja ahdistus, tunnistettiin syinä sille, että nuori saattaa turvautua väkivaltaan. Myös traumat, mitkä nuori on saattanut kokea elämänsä aikana, mainittiin. (R1, R2 & R3.) Kaveripiirin vaikutus tunnistettiin sellaisena asiana, millä on vaikutus nuoren käyttäytymiseen. Nuoret kaipaavat ryhmänsä hyväksyntää ja näyttäytyä ”coolilta” omalle ystäväpiirilleen. Tässä yhteydessä nostettiin esille myös nuorisojengit, joiden koettiin käyttävän väkivaltaa. Lisäksi erilaiset riidat, kuten velkojen maksamattomuus, tunnistettiin olevan väkivaltaisen käytöksen takana. (R2, R3 & R4.)

Nuoret kokivat, että heitä tulisi neuvoa, miten puhumalla voitaisiin tuoda väkivaltakokemuksia esimerkiksi viranomaisten tai vanhempien tietoon (R1 & R3). Samalla kuitenkin tunnistettiin vahvasti se, että monesti nuoret eivät uskalla kertoa tapahtumista koston tai jopa kuoleman pelossa (R1, R2 & R3). Keino kannustaa nuoria kertomaan tapahtumista olisi, että kertojaa kyettäisiin suojelemaan tekijältä eikä tekijälle kulkeutuisi tieto siitä, kuka asiasta on puhunut. Lisäksi pyrittäisiin luomaan sellaiset olosuhteet, missä nuori kokisi olonsa turvalliseksi. Jopa taloudellinen korvaus mainittiin keinona kannustaa nuoria puhumaan. (R1, R2 & R3.) Koettiin myös, että vaikka asioista kerrottaisiin, niin nuoria ei joko uskota tai kuunnella aidosti. Koettiin, että vaikka asia saatettaisiin esimerkiksi poliisin tietoon, ei poliisilla kuitenkaan ole resursseja tutkia tapauksia ja puuttua tilanteisiin. Ja vaikka olisikin, niin tekijälle langettavat rangaistukset ovat kuitenkin liian pienet, jotta sillä olisi pysyviä vaikutuksia tekijän väkivaltaiseen käytökseen. (R2 & R3.) Puheeksi ottamisen pelkoon liitettiin myös se, että nuorille

itselleen, heidän vanhemmilleen tai läheisilleen aiheutuu tilanteesta ongelmia, kuten huostaanotto tai rikosrekisterimerkintä. Koettiin myös, että nuorten oma ystäväpiiri saattaa hylätä henkilön, joka kertoo asioista. (R1 & R4.)

Väkivallalla koettiin pyrittävän saavuttamaan mainetta, kunnioitusta ja vankistamaan omaa asemaansa oman ryhmän sisällä. Ajateltiin, että väkivallalla yritetään luoda valta-asema ja luomaan pelkoa toisissa. Myös huomion saaminen mainittiin asiana, mitä väkivallalla pyritään saavuttamaan. (R1, R2, R3 & R4.) Väkivallalla pyritään joko suojelemaan itseään tai aiheuttamaan toiselle vammoja esimerkiksi silloin kun halutaan kostaa toiselle jokin asia (R1, R2 & R3).

Väkivaltatilastojen nousun syinä mietittiin muun muassa sitä, että nuoret ottavat paljon vaikutteita sosiaalisesta mediasta ja ulkomailta tulevista ilmiöistä, kuten jengiytyminen (R1 & R4). Samalla koettiin, että huumeita käytetään runsaasti ja, että monet liikkuvat huonoissa porukoissa, joissa tehdään paljon rikoksia. Myös maahanmuuton vaikutukset tunnistettiin osittain. (R1 & R4.) Se, että asioista ei uskalleta tai osata puhua, nostettiin esille syynä väkivaltatilastojen nousuun. Tietopaketin toivottiinkin osaltaan kannustavan nuoria puhumaan asioista ja tuovan esiin niitä keinoja, miten nuoria voitaisiin rohkaista kertomaan tapahtumista. (R1, R2 & R4.)

Tietopaketin toivottiin sisältävän tietoa niin fyysisestä kuin henkisestä väkivallasta, kuten nettikiusaamisesta. Koettiin myös, että väkivallan vaaroja tulisi esitellä. (R2 & R4.) Fyysisen väkivallan osalta toivottiin, että tietopaketti sisältäisi tietoa läheisväkivallasta sekä seksuaaliväkivallasta sekä siitä, miten uhria voidaan auttaa ja miten väkivaltaisesta tilanteesta pääsee irti (R2 & R3). Tiedon jakamista tulisi tehdä monin eri keinoin, kuten esimerkiksi kouluissa kokemusasiantuntijan kanssa (R2 & R4). Lisäksi mainittiin kattavasti eri sosiaalisen median kanavat tiedon jakamisen keinona, kuten Instagram, Tiktok, Snapchat ja Youtube. Myös julkisia kampanjoita pidettiin keinona saavuttaa nuoria, esimerkiksi television välityksellä. (R1 & R3.)

5 Yhteenveto

Vaikka nuorten väkivaltatilastot osoittavat ylöspäin on kuitenkin muistettava, että suurin osa nuorista voi hyvin, eivätkä tee rikoksia. Päinvastoin voidaan jopa sanoa, että nykyajan nuoret ovat erittäin tietoisia maailmasta ja tekevät hyviä harkittuja päätöksiä elämänsä suhteen. Samalla kuitenkin nähdään, että tilastojen valossa ja nuorten kanssa työtä tekevien poliisien mukaan, vakava väkivalta on lisääntynyt ja raaistunut edellisvuosina. Motiivina saattaa olla kosto, taloudellisen hyödy saavuttaminen, kunnioituksen ja statuksen nostaminen sekä vihapuhe. Väkivaltarikollisuudella, kuten muullakin rikollisuudella, on kuitenkin tapana kasaantua pienelle osalle nuorista. Ainoastaan pieni osa nuorista tekee väkivaltarikoksia ja näistäkin osa

päätyy aikuisuuden kynnyksellä luopumaan rikollisesta elämäntavastaan. Rikollisesta elämäntyylistä irtautuminen vaatii monesti apua ja vahvaa sisäistä motivaatiota muutokseen pyrkivältä, mutta oikeanlaisella avulla ja tuella se on mahdollista. Tuki voi tulla mistä vain, perheeltä, viranomaisilta, ystäviltä tai kolmannen sektorin tukijärjestöltä. Vaikka joitakin nuoria on vaikeampi auttaa kuin toisia, pitää kuitenkin muistaa, että kyseessä on lapsi, eikä lasten auttamisessa tulisi olla rajoittavia tekijöitä, kuten raha, motivaatio tai liian niukat resurssit. Todellisuudessa näitä rajoitteita kuitenkin on. Tämä tarkoittaa sitä, että resurssit on ohjattava sinne, missä niistä koetaan olevan suurin hyöty ja onnistumismahdollisuudet parhaimmat.

Nuoren väkivaltaisen käyttäytymisen voidaan sanoa olevan monen eri vaikuttimen summa. Nämä vaikuttimet korostuvat varsinkin silloin, kun niitä on useampia samaan aikaan ja nuori kuuluu riskiryhmään. Se, että nuori tulee alemman tulotason perheestä ei johda automaattisesti siihen, että hän alkaa käyttämään väkivaltaa esimerkiksi taloudellisen hyödyn saavuttamiseen. Jos tähän kuitenkin lisätään esimerkiksi omat lapsuusajan traumat, vanhemmilta opitut käyttäytymismallit, valvonnan puute sekä kykenemättömyys säädellä omia tunteitaan ja aggressiivisuutta, todennäköisyys väkivaltaiselle käyttäytymiselle lisääntyy. Samalla on muistettava, että väkivallalla on useita eri muotoa. Siinä, missä toinen turvautuu nyrkkeihin, toinen saattaa turvautua oman pahan olonsa purkamiseen kiusaamalla toista. Kuten Honkatukia ja Kivivuori (2006) mainitsivat, perheen sisällä tapahtuva väkivalta ja vanhempien mielenterveysongelmat, altistavat lapsen väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Varsinkin kasvattajan tuen puuttuminen on asia millä saattaa olla tuhoisat vaikutukset lapsen käytökseen. Kuten koulu-terveyskyselystä kävi ilmi, lähes kahdeksan prosenttia 8. ja 9.-luokkalaisista kokee, että heidän keskusteluyhteytensä vanhempiinsa on huono. Samalla heidän kokemuksensa vanhempien välisestä väkivallasta on kasvanut.

Väkivaltaisesti käyttäytyvälle nuorelle on kuitenkin tarjolla runsaasti apua eri muodoissa. Avun saamisen edellytyksenä on kuitenkin nuoren oma halu muuttua ja jättää väkivaltainen elämäntyyli taakseen. Ongelmaksi voikin muodostua omasta ystäväpiiristään tai päihteistä luopumisen tuska. Ystäväpiiristään luopumisen vaikeutta saattaa lisätä nuorten lojaalius ystävilleen, missä ympärille on muodostunut tiivis ryhmä, jonka puolia pidetään ja tehdään rikoksia yhdessä. Tällä tavalla nuori kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta muihin ryhmän nuoriin ja ryhmän luoma paine saattaa olla nuorelle liian voimakas. Taustalla saattaa olla vahva ajatus siitä, että rikollinen elämäntyyli tulee johtamaan vaurauteen sekä arvostukseen ja kunnioitukseen muiden silmissä. Kuten aiemmin mainitsin, Honkatukian ja Kivivuoren (2006, 198-199) mukaan nuoret imevät itseensä oppia vertaistensa käytöksestä ja hakeutuvat monesti omakaltaistensa ihmisten keskelle. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoksia tekevät nuoret hakeutuvat monesti muiden rikoksia tekevien nuorten seuraan, minkä seurauksena rikoksia tehdään ryhmässä. Avun tarjoamisen esteenä on myös se, että suurin osa nuorten väkivaltarikoksista ei

tule poliisin tietoon, jolloin rikoksenteelijään ei päästä vaikuttamaan ja tarjoamaan apua tai saamaan nuoren rikoskierre katkaistua.

Ennaltaehkäisevässä työssä eri tahojen saumaton yhteistyö on edellytys onnistumiselle. Onnistunut ennaltaehkäisevä työ vähentää rikollisuutta ja yhteiskunnan kuormitusta esimerkiksi sairaaloissa, poliisissa ja oikeuslaitoksissa. Varhaisella puuttumisella pyritäänkin tunnistamaan ongelmat lapsen varhaisessa iässä. Varsinkin koulujen ja viranomaisten yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Nuoret viettävät suuren osan arjestaan koulussa, mikä luo tarpeen sille, että koulun henkilökunnalla tulisi olla keinot havaita erilaisia ongelmatilanteita, kuten koulussa tapahtuvaa väkivaltaa ja kiusaamista. Nämä ongelmat vaativat pikaista puuttumista ja kykyä koulujen henkilökunnalta havaita tilanteita ja tarttua niihin. Ennaltaehkäisevä työ voidaan toteuttaa tehokkaimmin silloin, kun ongelma on edelleen lähtökuopissaan, eikä tilanne pääse eskaloitumaan. Nuorten vanhempien rooli on myös erittäin tärkeä. Siksi vanhempien ja koulujen välisen keskusteluyhteyden tulisi olla vahvalla pohjalla ja vanhempien tulisi olla tietoisia siitä, millaisia muutoksia nuorisokulttuurissa on tapahtunut verrattuna siihen, kun he olivat itse nuoria. Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään myös luomaan keskusteluyhteyttä nuoriin ja tukemaan heitä jakamaan kokemuksiaan ja puhumaan vaikeista, heidän mieltään askarruttavista aiheista. Ennaltaehkäisevää työtä tehtäessä on myös pyrittävä siihen, että kohdeyleisö tavoitetaan oikeita keinoja käyttäen, kuten sosiaalisen median kautta, vanhempainilloissa, kouluissa ja kenttätyössä tapahtuvissa kohtaamisissa.

Aiemmin tässä työssä kerroin, että Honkatukian ja Kivivuoren (2006) mukaan päihteiden kulutus on vahvasti yhteydessä nuorten väkivaltarikollisuuteen. Positiivista onkin, että varsinkin alkoholikulutuksen on havaittu laskeneen nuorten keskuudessa. Tätä vahvistaa kouluterveyskysely sekä haastateltujen näkemykset. Samalla kuitenkin nuorten suhtautuminen, varsinkin mietoihin huumeisiin kuten kannabis, on muuttunut myönteisemmäksi. Vaikka poliisin käsitys huumeiden käytön lisääntymisestä nuorten keskuudessa on ristiriidassa kouluterveyskyselyn kanssa, voi syy tähän olla se, että poliisi kohtaa useammin saman nuoren, joka käyttää huumeita. Tällöin pelkästään tilastoja tarkasteltaessa voi syntyä mielikuva siitä, että nuoret käyttävät enemmän huumeita kuin ennen.

Myös kiusaaminen on vähentynyt. Samalla kuitenkin kiusaaminen on muuttunut raaemmaksi, koulujen rajat ylittäväksi ja siirtynyt pitkälti sosiaaliseen mediaan. Kiusaaminen voi pahimmillaan olla anonyymia ja ympärivuorokautista. Samalla sosiaalinen media mahdollistaa kiusaamisen ja nöyryyttämisen jakamisen laajalle katsojakunnalle. Kiusaaminen voi myös monessa tilanteessa johtaa myös fyysiseen väkivaltaan.

Nuorten väkivaltarikollisuudesta tulisi pystyä keskustelemaan avoimesti ja rehellisesti. Samalla tulisi kuitenkin pitää mielessä se, että miten aiheesta keskustellaan. Keskustelun ei tulisi olla tiettyjä ihmisryhmiä leimaavaa tai nuoria mustamaalaavaa, vaan nuorten

väkivaltarikollisuutta tulisi lähestyä keskusteluissa kokonaisuutena eikä tapaus kerrallaan. Nuorisorikollisuuskyselyn tavoitteena onkin, että nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyviä ilmiöitä pyrittäisiin tunnistamaan ja tätä kautta seuraamaa trendejä ja kehityssuuntia, jotta näihin voidaan puuttua tehokkaasti. Samalla tulisi pohtia keinoja, miten nuoria voitaisiin kannustaa kertomaan kohtaamastaan väkivallasta piilorikollisuuden vähentämiseksi. Kuten nuorten kanssa tehdyssä Learning Caféssa kävi ilmi, nuoret pelkäävät mahdollisia seuraamuksia, joita kertomisesta saattaa seurata, kuten kosto tai huostaanotto. Haikkola ym. (2019) mainitsivatkin aiemmin nuorten kokevan, että heitä ei kuunnella tai uskota, kun he kertovat väkivaltakokemuksistaan. Tämä asia nousi aiemmin esiin myös Learning Cafén tuloksissa, missä nuoret pohtivat poliisin toiminnan riittämättömyyttä ja sitä, että poliisilla ei ole resursseja tutkia jokaista rikosta perusteellisesti. Tämäkin voi osaltaan johtaa siihen, että nuori ei koe saavansa tarpeeksi apua ja tukea, jolloin asioiden hoitaminen otetaan omiin käsiin ja luottamus aikuisiin ja viranomaisiin heikentyy. Tällöin saatetaan päätyä Häkkisen (2014) aiemmin mainitsemaan tilanteeseen, missä nuori kokee, että tilanne ei ole hänen hallinnassaan ja hän päätyy turvautumaan väkivaltaan.

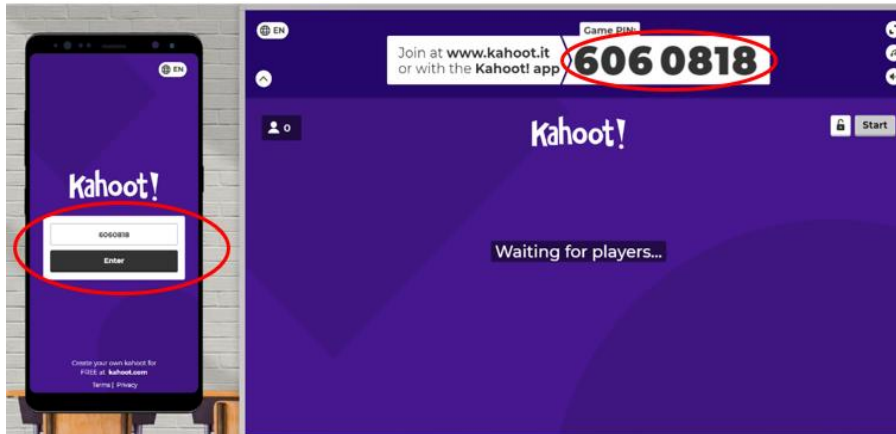
5.1 Opinnäytetyön tuotoksen sisältö

Tuotoksen tavoitteena on olla valtakunnallisesti sovellettava ja aihetta korkealla tasolla esittelevä, visuaalinen ja kohderyhmää osallistuttava tietopaketti. Tämä tietopaketti on luotu kouluilla esitettäväksi, mutta siinä olevaa tietoa voidaan jatkojalostaa tietoiskuiksi sosiaaliseen mediaan jaettavaksi. Helsingin poliisilaitos on erittäin aktiivinen sosiaalisen median käyttäjä ja sitä käytetään paljon viestintään, kun halutaan tavoittaa nuorta kohderyhmää. Lopputuloksen tulee olla tehokkaasti levitettävissä ja helposti saavutettavissa. Lisäksi tulokulman tulee olla nuorisoa kiinnostava, ajankohtainen, helposti lähestyttävä ja viihdyttävä.

Tätä opinnäytetyötä varten on luotu kaksiosainen tuotos, Powerpoint-esitys (liite 1) ja tietovisa (liite 2). Esitys jaetaan Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävälle toiminnolle. Esityksessä käsitellään useita eri aiheita, kuten nuorten väkivaltarikollisuuteen liittyviä ilmiöitä, väkivaltarikostilastoja, nuorten hyvinvointia, kiusaamista, viharikoksia sekä pyritään kannustamaan nuoria kertomaan heidän väkivaltakokemuksistaan. Toinen osa tuotosta on Kahoot-nimistä ohjelmaa käyttäen tehty tietovisa, mihin oppilaat pääsevät osallistumaan. Tämän osion tarkoituksena on herättää osallistujien mielenkiinto, käynnistää heidän omaa ajatteluaan aiheesta sekä herättää heissä tunteita oppimisen vahvistamiseksi.

Tietovisan kysymykset on laadittu ennakkoon ja peliin osallistutaan osoitteessa Kahoot.it. Peliin liitytään pelaajille jaettavalla PIN-koodilla, joka määräytyy automaattisesti aina pelin alussa (kuvio 11). Tämän jälkeen peli pyytää pelaajaa luomaan nimimerkin itselleen tai vaihtoehtoisesti peli luo sen automaattisesti jokaiselle pelaajalle (kuvio 12). Automaattisella nimimerkin luomisella voidaan välttyä mahdollisilta solvaavilta nimimerkeiltä. Kysymykset

heijastetaan taululle ja oppilaat vastaavat kysymyksiin omilla älylaitteillaan (kuvio 13). Mikäli oppilaalla ei ole omaa älylaitetta, voi hän muodostaa parin toisen oppilaan kanssa.

Kuvio 11: Pelin aloittaminen PIN-koodilla

Kuvio 12: Nimimerkin lisääminen

Kuvio 13: Vastausnäkyä älylaitteella vasemmalla

Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä ja jokaiseen kysymykseen on yksi oikea vastaus. Vaihtoehtona alustassa voidaan käyttää kyllä/ei-kysymyksiä tai avoimia kysymyksiä. Tietovisan tekninen toteutus sekä sisältö testautettiin testiryhmällä ja palautteen perusteella tehtiin muutoksia. Kyllä/ei-kysymyksiä vältettiin siitä syystä, että niiden ei koettu osallistuttavan osallistujaa samalla tavalla kuin monivalintakysymykset. Avoimia kysymyksiä ei otettu mukaan ajallisista syistä, sillä tietovisasta ei haluttu tehdä liian pitkäkestoista ja raskasta. Peliin ei tarvitse osallistua omalla nimellään, eikä siinä jaeta pisteitä oikeista vastauksista. Teknisesti pelissä voidaan jakaa pisteitä, mutta nämä jätetään tässä pois. Tällä pyritään poistamaan kilpailuasetelma osallistujien kesken, mahdolliset epäonnistumisen tunteet sekä vähentämään osallistujien eriarvoisuutta. Tarkoituksena ei ole tehdä pelistä kilpailuhenkinen, vaan tietoa kattavasti jakava ja ajatuksia herättelevä. Pelin tavoitteena on osallistuttaa nuoria tilaisuuteen poistamalla heidät pelkästä kuunteluoppilaan roolista. Tietovisassa on neljä osiota ja jokaisessa osiossa on viisi kysymystä. Osioiden aihealueita ja kysymyksiä on mahdollista jatkojalostaa eri kohderyhmille sopiviksi. Jokaisen pelin osan jälkeen kysymykset käydään läpi, kerrotaan oikeat vastaukset ja jaetaan tietoa osallistujille kyseiseen osion aiheeseen liittyen. Pelin kysymykset ja esitys voidaan jakaa esimerkiksi Teamsin tai Zoomin välityksellä, mikäli halutaan hyödyntää etäyhteyksiä suuremman kohdeyleisön tavoittamiseksi.

5.2 Työn eettisyys

Tämän työ tekemisessä on huomioitu hyvän tieteellisen käytännön toimintatapoja. Tällä työllä ei pyritty mustamaalaamaan nuoria tai luomaan nuorista epäsuotuisaa kuvaa lukijalle. Työllä ei myöskään pyritty muodostamaan kuvaa siitä, että jokin tietty ihmisryhmä tekisi muita enemmän väkivaltarikoksia. Työn aineistonkeruussa on keskitytty aineiston puolueettomuuteen ja luotettavuuteen, eikä siinä heijastu aineiston kirjoittajan omia mielipiteitä.

Haastattelut suoritettiin anonyymisti eikä heidän henkilötietojaan tai kertomuksiaan jaettu ulkopuolisille eikä haastateltavista syntynyt henkilörekisteriä. Haastatteluista ei nostettu työhön heidän kertomiaan esimerkkejä, mistä voitaisiin tunnistaa tietty tekijä tai tapahtuma, vaan esimerkit tuotiin esille ylätasolla eikä kenenkään oikeusturvaa täten loukattu. Nauhoitetut haastattelut tuhottiin litteroinnin jälkeen eikä haastateltavien asemaa työyhteisössä tuotu esille tunnistamisen välttämiseksi.

Learning Caféssa käsiteltävät teemat käytiin ennen tilaisuutta läpi koulun rehtorin ja luokanopettajan kanssa. Oppilaita ei pakotettu osallistumaan prosessiin, vaan se perustui vapaaehtoisuuteen. Oppilaiden oli kuitenkin oltava läsnä oppitunnilla. Teemoiksi ei valittu sellaisia asioita, jotka voisivat oppilaille henkisesti liian raskaita heidän kehitystasoonsa nähden. Tapahtuman tarkoituksena ei myöskään ollut udella yksittäisten oppilaiden omia kokemuksia, vaan pitää keskustelu ja materiaalin kerääminen yleisellä tasolla.

5.3 Pohdinta

Koen, että nuorten väkivaltarikollisuuden lisääntyminen on monen asian summa. Helppo tie olisi väittää, että poikkeusolot ovat syypäänä tähän kehitykseen. Uskon kuitenkin, että sillä on varmasti ollut tiettyjä vaikutusta. Työssäni tapaamani nuoret omat monesti vaikuttaneet turhautuneilta siihen, että heidän sosiaalista kanssakäymistään on rajoitettu, harrastustoimintaa vähennetty ja koulut olleet kiinni. Olen tavannut nuoria, joilla ei ole rikostaustaa, tekemässä asioita, joita he eivät itsekään kuvitelleet tekevänsä. Monesti selityksenä on voinut olla tekemisen puute, kavereiden yllytys tai pelkkä päänäpistö tilaisuuden ilmaantuessa. Näihin tapauksiin ei kuitenkaan ole liittynyt kokemusteni mukaan väkivaltaa, vaan ne ovat enimmäkseen olleet lieviä omaisuusrikoksia tai häiriökäyttäytymisiä.

Yksi syy voi olla myös vuoden 2008 talouskriisi, mikä ajoi monet perheet taloudelliseen ahdinkoon Suomessa. Sen ajan nuoret lapset elävät tänä päivänä murrosikänsä ja kuten tässä työssä on tullut mainittua, perheen huono taloudellinen tila saattaa olla erittäin stressaavaa perheelle ja lapselle, lisätä eriarvoisuutta, leimata lasta ja synnyttää muutoksia perhesuhteissa. Tämän on todettu vaikuttavan negatiivisesti vanhempien kykyyn ja haluun kontrolloida lapsiaan. Lisäksi taloudelliset vaikeudet ovat saattaneet lisätä perheväkivaltaa, mistä nuoret ovat voineet oppia käyttäytymismalleja tai traumatisoitua. Näitä samoja asioita uskoisin korona-ajan lisänneen perheissä.

Siinä missä poikkeusajat ovat helppo tapa selittää nuorten väkivaltakäyttäytymistä, niin on myös ajatus siitä, että rikoksia tekevät nuoret tulevat kodeista, missä vanhemmat eivät välitä lapsistaan tai kotiolot ovat muuten huonot. Tämä on mielestäni eräänlainen yleistys mikä ei kokemukseni mukaan juurikaan pidä paikkansa. Kuten aiemmin mainitsin tässä työssä, nuoriin vaikuttaa vahvasti muu elinympäristö, kuten esimerkiksi ystävät. En vähättele kodin merkitystä, mutta on muistettava, että koti on vai yksi osa nuoreen vaikuttavista asioista. Olen töissäni lukuisia kertoja toimittanut nuoria kotiin monesta eri syystä. Lähes poikkeuksetta näiden nuorten vanhemmista huokuu välittäminen ja rakkaus lastaan kohtaan, mutta samalla myös huoli lapsensa hyvinvoinnista. Useimmin nuoret pelkäävät vanhempiensa reaktiota ja häpeävät omia toimiaan. Suurin osa vanhemmista tarjoavat kuitenkin ensireaktiostaan toivuttuaan lapselleen tukea ja osoittavat, että heidän pyrkimyksenään on ensisijaisesti pitää lapsensa turvassa ja poissa ongelmista. Harvemmin tilanne on ollut se, että nuoren ja vanhemman välillä ei ole minkäänlaista keskusteluyhteyttä. Joskus taasen vanhempi on niin väsynyt tilanteeseen, että hän kertoo puhuttaessa tarvitsevansa ulkopuolista apua tilanteen hallintaan saamiseksi.

Tätä työtä kirjoittaessa olen entistä enemmän kiinnittänyt huomiota eri medioiden uutisointiin nuorten väkivaltarikollisuudesta ja miten aihetta lähestytään. Monesti tällainen uutisointi voi olla hyvinkin leimaavaa. Samalla tietyn väestöryhmän leimaaminen rikoksentekijöinä

ainoastaan lisää eriarvoisuutta ja saattaa leimata sellaisiakin nuoria, jotka eivät tee rikoksia tai käyttäydy väkivaltaisesti. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa väkivaltarikollisuuden lisääntymiseen, ei vähenemiseen. Se saattaa johtaa ajatteluun, missä nuori vie käytöstään tiettyyn suuntaan, koska tällainen leima on jo langetettu hänen ylleen. Henkilön väkivaltaisuus ei kuitenkaan ole riippuvainen tämän fyysistä ominaisuuksista, kuten ihonväri, ikä tai seksuaalinen suuntautuminen, vaan muista asioista. Koen, että tällainen leimaaminen lisää myös heidän riskiään joutua itse väkivaltarikoksen uhriksi esimerkiksi viharikosten kautta. Ongelmaa tulisi lähestyä kokonaisuutena eikä tapaus kerrallaan tai väittää, että ongelmana ovat vain esimerkiksi tietyn etnisen taustan omaavat, rikkiäisistä kodeista tulevat tai mielenterveysongelmista kärsivät nuoret. Myös apua annettaessa jokaisen, joka apua ja tukea tarvitsee, tulisi olla samanarvoinen. Toivoisinkin, että esimerkiksi nuorten syrjäytyneisyys, eriarvoisuus, polarisaatio ja mielenterveysongelmat olisivat sellaisia aiheita, mistä käytäisiin enemmän julkista keskustelua ja lisättäisiin tietosuutta kaikissa ikä- ja väestöryhmissä.

Kuten aikuisilla, myös nuorilla kulttuurit saattavat joskus kohdata väärällä tavalla. Rasismi ja vihapuheet lisäävät polarisaatiota nuorten keskuudessa. Monesti saatetaan ajatella, että rasismi ja vihapuheet kohdistuvat Suomessa vain maahanmuuttajataustaisiin, mutta itse koen, että nämä voivat kohdistua keneen tahansa alkuperästä riippumatta. Varsinkin nuorten kotoittamiseen tulisi mielestäni panostaa, missä suurten muutosten ahdistus ja mahdolliset traumat tulisi hyvinvointivaltiossa pystyä käsittelemään ja auttamaan nuoria sopeutumaan uuteen elinympäristöönsä ja koulunkäyntiin.

Itse koen, että varhainen puuttuminen ajatuksena toimii Suomessa. Jo lapsen syntymästä asti perhettä seurataan tarkasti esimerkiksi neuvolassa. Siellä seurataan asioita kuten lapsen oppimisen etenemistä, vanhempien ja lapsen hyvinvointia, vanhempien mahdollisia päihdeongelmia sekä kartoitetaan yleisesti lapsen kasvuympäristön monipuolisuutta ja eheyttä. Kun lapsi siirtyy aikanaan päiväkotiin niin koen, että lapsen kehityksen seuraaminen jatkuu kiitettävällä tasolla. Keskusteluyhteys on hyvä päiväkodin ja vanhempien välillä ja lapseen liittyvistä asioista ilmoitetaan vanhemmille ahkerasti. Sama jatkuu myös lapsen esiopetuksessa ja koulussa. Mielestäni tämä on juuri se keino, millä mahdollisiin ongelmiin päästään puuttumaan ajoissa. Kuten olen monesti maininnut, jotta apua saa, on aikuistenkin oltava valmiita vastaanottamaan sitä ja samalla hyväksymään omat rajallisuutensa, keinonsa ja kyvykkyytensä hoitaa vaikeita tilanteita.

Vaikka työn aihe on melko haastava ja vaikeastikin lähestyttävä, olen iloinen nähdessäni, kuinka kovasti nuorten hyvinvoinnin eteen tehdään töitä monella eri saralla. Positiivisia asioita onkin saavutettu paljon, ja todellisuushan on, että nuorten väkivaltatilastot ovat kuitenkin monen rikoksen kohdalla matalammalla tasolla kuin ne olivat 2010-luvun alussa. Sama koskee myös nuorten alkoholinkäyttöä sekä kouluissa tapahtuvaa kiusaamista. Huolestuttavaa kuitenkin on, että nuorten tekemän vakavan väkivaltarikollisuuden määrät ovat tilastojen

valossa nousseet koko tarkastelujakson korkeimmalle tasolla vuonna 2020. Tämä kuvastaa mielestäni sitä, että yhteiskunnassa on tapahtunut joitakin sellaisia muutoksia, joihin tulisi tarttua välittömästi, eikä pyrkiä vähättelemään tai olla keskustelematta tämän kehityksen syistä suoraan ja avoimesti.

Koen, että tällä opinnäytetyöllä ja työn lopputuotoksella pystytään lisäämään tietosuutta ja keskustelua nuorten väkivaltarikollisuudesta sekä vaikuttamaan ilmiön kehitykseen positiivisesti tulevaisuudessa. Tietopakettista tuli tavoitteen mukaisesti informatiivinen, nuoria osallistuttava ja heidän kehitystasoaan vastaava. Toimeksiantajalta saatu palaute oli erittäin positiivista. Tämä tukee käsitystäni siitä, että työn lopputuotos on sellainen, mitä voidaan käyttää kouluilla pidettävillä laillisuuskasvatustunneilla. Vaikka nuorten väkivaltarikollisuus on aiheena laaja niin koen, että sain tietopakettiin tiivistettyä oleellisen tiedon ja tehtyä siitä kohderyhmää kiinnostavan. Sisällytin tietopakettiin useita aiheita ja ajatuksia, joita nuoret nostivat esille Learning Caféssa ja ilmiöitä, mitkä nousivat pinnalle haastatteluissa. Samalla tämä työ vankisti omaa ammattiosaamistani opettamalla minulle paljon ennaltaehkäisevästä työstä, syistä nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen takana ja miten nuoria voidaan auttaa ja tukea. Uskon myös, että haastattelut kartuttivat haastateltavienkin ammattitaitoa, koska monesti asioiden sanoittaminen avaa puhujallekin uusia näkökulmia ja ajatuksia käsiteltävästä aiheesta. Samalla haastatteluissa nousi esille sellaista tietoa, mikä saattoi olla uutta haastateltaville, esimerkiksi piilorikollisuuden todellinen määrä. Samalla lopputuotos antaa Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävälle toiminnolle käyttöön uusia työkaluja, ajatuksia ja ideoita siitä, miten esimerkiksi interaktiivisia oppimisalustoja voidaan jatkossa hyödyntää laillisuuskasvatustunteja suunniteltaessa ja toteutettaessa.

5.4 Jatkoimenpiteet

Vaikka tämän työn tuotos on ensisijaisesti suunnattu nuorille ei tämä estä materiaalin hyödyntämistä muillekin kohderyhmille suunnatussa tiedon jakamisessa. Kuten haastatteluista selvisi, Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminto tekee paljon työtä myös koulujen henkilökunnan, lasten vanhempien ja huoltajien sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Haastatteluiden tuloksista selviää, että varsinkin vanhempien tietoisuuteen nuorten hyvinvoinnista ja pinnalla olevista ilmiöistä olisi hyvä panostaa jatkossakin, ja tämän työn tuotosta voisi tehokkaasti jatkojalostaa siihen tarpeeseen. Tällä lisätään vanhempien ja huoltajien tietoisuutta nuorisokulttuurista, nuorten kohtaamasta väkivallasta ja sen laadusta sekä väkivallan vaikutuksista nuoreen. Uskon, että moni vanhempi ja huoltaja, itseni mukaan lukien, kaipaisi enemmän tietoa siitä, miten nuorten ongelmiin voidaan puuttua ja mitä apua ja tukea on tarjolla.

Tämän työn tuotos on helposti muokattavissa näille kohderyhmille sopivaksi ja materiaalista voidaan poimia sellaista tietoa, minkä koetaan koskettavan kyseistä kohderyhmää. Kahoot-

oppimisympäristö soveltuu myös hyvin muiden kuin yläkouluikäisten ajatusten herättelemiseen ja osallistuttamiseen. Koska ennaltaehkäisevä työ olisi hyvä aloittaa mahdollisimman aikaisin ja pyrkimyksen tulisi olla se, että päästään ajoissa vaikuttamaan nuorten ajatteluun ja käytökseen, voisi tämän työn tuotos suunnata myös alakouluikäisille, esimerkiksi kuudesluokalaisille. On kuitenkin pidettävä mielessä, että mitä nuoremmalle henkilölle tietopaketti suunnataan, sitä enemmän on otettava huomioon heidän kehitystasonsa ja mietittävä sitä, mitä sisältöä halutaan jakaa ja miten siitä puhutaan.

5.5 Oman oppimisen reflektointia

Tämän työn aikana olen oppinut valtavasti nuorten väkivaltakäyttäytymisestä. Työn tekeminen on ollut alusta asti erittäin mielenkiintoista ja herättänyt paljon tunteita ja ajatuksia minussa. Näitä tunteita ovat olleet ennen kaikkea järkytys ja huoli, mutta samalla näen myös paljon toivoa. Toivoa on nostattanut ennen kaikkea haastattelimieni poliisien sitoutuneisuus asialleen ja heidän auttamisensa halunsa, mikä oli erittäin läsnä haastatteluiden aikana. Vaikka työ saatettiin joskus kokea raskaana ja turhauttavanakin, heistä kuitenkin huokui tietynlainen periksiantamattomuus ja ylpeys omasta työstään. Sama koskee myös eräiden koulujen ja järjestöjen henkilöstön toimintaa. Vaikka koettiin, että monella koululla olisi parantamisen varaa, niin samalla haastateltavat osasivat kertoa useita esimerkkejä, missä koulujen henkilökunta on onnistunut esimerkillisesti fyysisen ja henkisen väkivallan vastaisessa työssä. Myös monien järjestöjen hankkeet ja toiminta sai kehuja. Tämä auttoi minua ymmärtämään sen, kuinka laajasta aiheesta tässä työssä on kyse ja kuinka monen eri toimijan yhteistyötä tilanteen parantaminen vaatii.

Samalla olen oppinut sen, että nuorten kanssa työskentely ja väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäiseminen on erittäin pitkäjänteistä työtä, ja siinä työssä ei voida oikoa, mikäli halutaan saavuttaa pysyviä ja pitkäkestoisia tuloksia. Olen tämän prosessin aikana saanut olla seuraamassa Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon alakouluikäisille pitämää oppituntia. Aiheina olivat kiusaaminen, erilaisuus ja muiden ihmisten hyväksyminen sellaisina kuin he ovat. Oli opettavaista ja hienoa nähdä miten tätä työtä todellisuudessa tehdään.

Omaa oppimistani on ehdottomasti edesauttanut se, miten jouhevasti olen pystynyt laatimaan tämän työn. Eräänä riskinä ennen työn aloittamista koin tiukan aikataulun ja mahdollisen ajan riittämättömyyden. Pelkäsin joutuvani muiden aikataulujen armoille, mutta tutkimuslupa Helsingin poliisilaitokselta, haastatteluajkojen sopiminen ja Learning Cafén aikataulu saatiin sovittua ja järjestettyä osallisten kanssa erittäin saumattomasti. Lisäksi tiedonkeruu sujui melko vaivattomasti, osittain siitä syystä, että sain paljon apua ja tukea opinnäytetyönohjaajiltani niin Laurea-ammattikorkeakoulun, kuin Helsingin poliisilaitoksenkin puolelta. Lisäksi perheeltäni ja ystäviltäni saama tuki edesauttoi tämän työn valmistumista aikataulun mukaisesti.

Lähteet

Painetut

Honkatukia, P. & Kivivuori, J. 2006. Nuorisorikollisuus. Määrät, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki: Oy EDITA Ab.

Häkkinen, M. 2014. Sanojen tuolla puolen - trauman häpeän ja väkivallan psykodynamiikasta. Nuorisopsykoterapiasäätiö. Helsinki: Nuorisopsykoterapia-säätiö.

Jokinen, M. 2021. ”Bostonin ihme” ehkäisee väkivaltaa Malmössä. Helsingin Sanomat 7.9.2021.

Katainen, S. 2021. Liian moni nuori ei uskalla olla oma itsensä. Helsingin Sanomat 7.9.2021.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen oppinäytetyö. 1.-2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Alastalo, M. & Ellonen, N. 2021. Tietoarkisto. Tilastot tutkimuksessa. Viitattu 25.9.2021.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/tilastot/tilastot-tutkimuksessa/>

Aseman lapset ry 2020. Vuorovaikutusta, vastuuta ja välittämistä. Viitattu 20.10.2021.
<https://asemanlapset.fi/>

Eduskunta 2021. Eduskunnan täysistunto 21.5.2021 klo 16. Viitattu 27.9.2021.
<https://verkkolahetys.eduskunta.fi/fi/taysistunnot/taysistunto-60-2021>

ENSKA. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023 2019. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3. Viitattu 27.9.2021.
<https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf/ae0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf.pdf>

Esitutkintalaki 805/2011. Viitattu 21.9.2021.
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110805>

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5. painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haapasalmi, S. 2020. Pakolaiskriisin vaikutukset kuntien kokonaisturvallisuuteen Suomessa. Hallintotieteiden maisteritutkinto. Vaasan yliopisto. Vaasa. Viitattu 25.9.2021.
<https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/10998/Gradu.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Haikkola, L., Hästbacka, N. & Pekkarinen, E. 2019. Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Viitattu 22.9.2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Halonen, A. 2021. Viime vuosi oli verisin 10 vuoteen ja trendi jatkuu - IL julkaise uudet rikos-tilastot. Viitattu 22.9.2021.
<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/18f884ff-e448-4a32-805b-461fb35fb1b1>

Innokylä 2021. Learning Café eli oppimiskahvila. Viitattu 27.10.2021.
<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/learning-cafe-eli-oppimiskahvila>

Into ry 2021. Mitä on etsivä nuorisotyö? Viitattu 20.10.2021.

<https://www.intory.fi/etsiva-nuorisotyö/mita-on-etsiva-nuorisotyö/>

Juhila, K. 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Viitattu 28.9.2021.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Junger-Tas, J. & Marshall, I. 2012. Introduction to the International Self-Report Study of Delinquency (ISRD-2). Viitattu 27.10.2021.

https://www.researchgate.net/publication/226243760_Introduction_to_the_International_Self-Report_Study_of_Delinquency_ISRD-2

Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021. Katsauksia 47/2021. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Viitattu 21.9.2021.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/326622/Katsauksia_47_Kaakinen_N%C3%A4si_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kaivola, J. 2021. Tieteen termipankki. Lapsen korvausvastuu. Viitattu 21.9.2021.

https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:lapsen_korvausvastuu

Karhu, J. & Ståhlberg, P. 2020. Suomen vahingonkorvausoikeus. 7. uudistettu painos. E-kirja. Tampere: Alma Talent Oy.

Kerkelä, L. 2021. Tutkimus: Nuoret tekevät ennätysellisen vähän rikoksia, vakava väkivalta näyttää silti lisääntyneen. Helsingin Sanomat 18.2.2021.

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007810417.html>

Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Jokela, S., Nummi, V. & Lillsunde, P. 2019. Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 2019:27. Viitattu 23.9.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti 2017. Nuorisoriikollisuuskyselyt. Viitattu 26.5.2021.

<https://www2.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti/tutkimus/tutkimushankkeita/nuorisoriikollisuuskyselyt>

Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A. & Lozano, R. 2002. Väkivalta ja terveys maailmassa - WHO:n raportti. Viitattu 21.9.2021.

https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/full_fi.pdf

Kuikka, M. 2021. Varpu. Lapselle tukea ajoissa. Viitattu 22.9.2021.

<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf>

Kuntarekry 2021. Sosiaalityöntekijä, Toivo-yksikkö. Viitattu 20.10.2021.

<https://www.kuntarekry.fi/fi/tyopaikat/sosiaalityontekija-toivo-yksikko-sote-01-686-21/>

Könkkölä, M., Peltola, A., Savolainen, R., Hahto, V., Kaivola, J., Vihermaa, K. & Konttinen-Di Nardo, E. 2020. Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksia. Vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määristä. 5. painos. Viitattu 23.9.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162631/HEVA_suosituksia_sisus_5.painos_vedos_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laatu, M. 2020. Viha rikoksen motiivina. Katsaus viharikollisuuden tilaan Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere. Viitattu 26.9.2021.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343549/ON_Laatu.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Laine, T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltonen, J., Laajalahti, A. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 5. painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Laitinen, K., Halinen, I. & Holopainen, P. 2021. Varpu. Lapselle tukea ajoissa. Viitattu 22.9.2021.
<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Varpu-tukea-lapselle-ajoissa.pdf>

Lauste 2019. Miten ennaltaehkäistä nuorten väkivaltaista käyttäytymistä? Viitattu 21.9.2021.
<https://lauste.fi/ajankohtaista-nuorten-vakivaltakayttaytyminen/>

Loeber, R. & Farrington, D. 2000. Child delinquents. E-kirja. United Kingdom: Sage Publications.

Mielenterveystalo 2021. Aggressiivisuus. Viitattu 21.9.2021.
https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/tietoa_oireista/Pages/aggressiivisuus.aspx

Miettinen, J. 2019. Selviytymistarinoita lapsuuden traumaattisesta kokemuksesta. Pro gradu tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 21.9.2021.
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20268/urn_nbn_fi_uef-20190183.pdf

Moilanen, T., Airaksinen, M. & Kangasniemi, M. 2019. Ankkuritoiminnan käsikirja. Sisäministeriön julkaisu 2019:16. Viitattu 27.9.2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161483/SM_16_19_Ankkuritoiminnan_kasikirja.pdf?sequence=4&isAllowed=y

MTV uutiset 2021. Poliisiylijohtaja MTV:lle: Suomeen on syntynyt nuorten katujengejä, viitteitä alle kymmenestä ryhmästä - ”Meillä on multietnisiä jengejä”. Viitattu 22.9.2021.
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/poliisiylijohtaja-mtv-lle-suomeen-on-syntynyt-nuorten-katujengeja-viitteita-alle-kymmenesta-ryhmasta-meilla-on-multietnisia-jengeja/8227042#gs.by9szk>

Niemi, H. 2018. Rikollisuustilanne 2017. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Viitattu 25.9.2021.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/239656/Katsauksia_29_Rikollisuustilanne_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Non fighting generation 2021. Pää kylmänä - sydän lämpimänä. Viitattu 20.10.2021.
<https://nfg.fi/>

Nykänen, R. 2021. Alaikäisten raaka väkivalta on lisääntynyt Suomessa - nämä 7 tapausta kerroivat synkistä ilmiöistä. Viitattu 22.9.2021.
<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007931820.html>

Oikeus.fi 2021. Rikosasian käsittelyn vaiheet. Viitattu 5.10.2021.
<https://oikeus.fi/fi/index/asiatjapalvelut/rikoksenuhritille/josjoudutrikoksenuhritiksi/rikosasiankasittelynvaiheet.html>

Oikeusministeriö 2021. Rikosoikeudellinen menettely. Viitattu 5.10.2021.
<https://oikeusministerio.fi/rikosoikeudellinen-menettely>

Oikeusministeriö 2021. Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä. Viitattu 4.10.2021.
<https://oikeusministerio.fi/rikosoikeudellinen-seuraamusjarjestelma>

Oikeusministeriö 2021. Rikosoikeus. Viitattu 17.9.2021.

<https://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>

Oksanen, M. 2018. Johdatus oikeustieteeseen. Rikosoikeus. Viitattu 25.9.2021.

<https://blogs.helsinki.fi/avoin-johdatusoik/rikosoikeus/#3>

Pekkarinen, E. & Miettinen, K. 2021. Pandemian varjossa kohti maapallon tulevaisuutta. Lapsiasianvaltuutetun vuosikertomuksia 2020. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2121:1. Viitattu 23.9.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162970/Lapsiasiavaltuutetun_vuosikertomus2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Viitattu 21.9.2021.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Poliisi 2021. Poliisi on huolestunut lasten ja nuorten huumeiden käytön kasvusta. Viitattu 28.9.2021.

<https://poliisi.fi/-/poliisi-on-huolestunut-lasten-ja-nuorten-huumeiden-kayton-kasvusta>

Rikoslaki 39/1889. Viitattu 17.9.2021.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Rikosuhripäivystys 2019. Rikosprosessi. Viitattu 5.10.2021.

<https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/rikosprosessi/>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2021. KvaliMOTV - Teemahaastattelu. Viitattu 7.11.2021.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Viitattu 28.9.2021.

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Sanat ovat tekoja. Vihapuheen ja nettikiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen 2019. Sisäministeriön julkaisuja 2019:23. Viitattu 26.9.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161613/SM_23_19_Sanat%20ovat%20tekoja%20vihapuhe%20ja%20nettikiusaamisen%20vastaisten%20toimien%20tehostaminen_final.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sisäministeriö 2021. Suurin osa viharikoksista on rasistisia rikoksia. Viitattu 21.9.2021.

<https://intermin.fi/poliisiasiat/viharikollisuus>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 23.9.2021.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp447592608>

Theseus 2021. Opinnäytetyön saavutettavuusohjeet. Viitattu 25.9.2021.

<https://submissions.theseus.fi/saavutettavuusohjeet.htm>

THL 2020. Väkivallan muodot. Viitattu 21.9.2021.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/vakivallan-muodot>

THL 2021a. Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 23.9.2021.

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu#Lastensuojelulain%20tarkoitus>

THL 2021b. Kouluterveyskysely. Viitattu 26.9.2021.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

THL 2021c. Kouluterveyskyselyn aikasarjat 2006-2021. Viitattu 26.9.2021.

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1?row=measure-200199.199868.199833.199810.199700.199373.200408.200555.199847.403086.199596.199627.200461.199777.199490.200055.199369.199256.403332.403358.199996.200593.199867.403025.402981.199409.402943.199579.199640.200237.199514.403087.403062.403449.403577.403351.&column=area1-600836.&column=time-199465.403056.601069.&column=stage_of_stady-161293.161123.161219.&column=gender-143993.&fo=1#

Tilastokeskus 2021. 11 cj–Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt henkilöt iän mukaa kunnittain, 2006-2020. Viitattu 25.9.2021.

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_oik_rpk_uhri/stat-fin_rpk_pxt_11cj.px/

Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 26.5.2021.

<https://minedu.fi/documents/1410845/57515679/Toimenpideohjelma+kiusaamisen+v%C3%A4kivallan+ja+h%C3%A4irinn%C3%A4n+ehk%C3%A4isemiseksi+muistio.pdf/9a686c7f-60f7-2677-c182-b5fd21433367/Toimenpideohjelma+kiusaamisen+v%C3%A4kivallan+ja+h%C3%A4irinn%C3%A4n+ehk%C3%A4isemiseksi+muistio.pdf?t=1611661280060>

Vahingonkorvauslaki 412/1974. Viitattu 21.9.2021.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412>

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48. Viitattu 22.9.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163149/VN_2021_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y

World youth report 2003. Juvenile delinquency. Viitattu 4.10.2021.

<https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch07.pdf>

Kuviot

Kuvio 1: Rikosoikeudellisen menettelyn vaiheet (Rikosuhripäivystys 2019)	12
Kuvio 2: 15-17-vuotiaiden tekemät lievät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021).....	15
Kuvio 3: 15-17-vuotiaiden tekemät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)	15
Kuvio 4: 15-17-vuotiaiden tekemät törkeät pahoinpitelyt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)....	16
Kuvio 5: 15-17-vuotiaiden tekemät ryöstöt 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)	17
Kuvio 6: 15-17-vuotiaiden tekemät törkeät ryöstöt sekä törkeän ryöstön valmistelut 2011-2020 (Tilastokeskus 2021).....	18
Kuvio 7: 15-17-vuotiaiden tekemät tapon, murhan tai surman yritykset 2011-2020 (Tilastokeskus 2021).....	18
Kuvio 8: Rikoksen tekijä väkivaltarikoksissa miehet / naiset 2011-2020 (Tilastokeskus 2021)	19
Kuvio 9: Teemojen hierarkia (Laine 2018)	30
Kuvio 10: Haastatteluiden teemat ja havainnot	32
Kuvio 11: Pelin aloittaminen PIN-koodilla.....	44
Kuvio 12: Nimimerkin lisääminen.....	44
Kuvio 13: Vastausnäkyä älylaitteella vasemmalla	44

Taulukot

Taulukko 1: Ankkuritoiminta nuoren ja perheen tasolla	25
Taulukko 2: Kouluterveyskyselyn tuloksia 2017-2021 (THL 2021c)	27
Taulukko 3: Haastatteluiden teemat	29
Taulukko 4: Learning Café teemat ja kysymykset	31

Liitteet

Liite 1: Koulutuspaketti Powerpoint	58
Liite 2: Kahoot tietovisa	67

Liite 1: Koulutuspaketti Powerpoint

”Ei kai sille
käynyt
mitään?”

Tältä näyttää nuorten
väkivaltarikollisuus Suomessa

Rikokset

- Lievä pahoinpitely
 - Fyysinen väkivalta vähäistä
 - Ei aiheuta fyysistä vammaa
 - Sakkoa
- Pahoinpitely
 - Aiheuttaa fyysisen vamman
 - Sakkoa – 2 vuotta vankeutta
- Törkeä pahoinpitely
 - Aiheuttaa vakavan vamman
 - Käytetään hengenvaarallista välinettä
 - 1-10 vuotta vankeutta

Rikokset

- Ryöstö
 - Väkivaltaa käyttäen tai sillä uhkaamalla saadaan toisen omaisuutta haltuun
 - 4 kk – 6 vuotta vankeutta
- Törkeä ryöstö
 - Ryöstön yhteydessä aiheutetaan vakava vamma
 - Käytetään hengenvaarallista välinettä
 - 2-10 vuotta vankeutta
- Törkeän ryöstön valmistelu
 - Pitää hallussaan hengenvaarallista välinettä ja
 - hankkii rikoksen tekemistä varten tietoa tai
 - Sopii toisen kanssa / suunnittelee toteutuksen

YRITYS ON RANGAISTAVAA!
Ei koske lievää pahoinpitelyä tai törkeän ryöstön valmistelua

Kahoot 1

”Mähän heitin
vaan **läpällä**”

Väkivallan eri muodot

- Fyysinen
- Henkinen
- Seksuaalinen
- Taloudellinen
- Vaino
- Laiminlyönti
- Kunniaan tai uskontoon liittyvä

”Miks sä teet
noin?”

Miksi käyttäydytään väkivaltaisesti?

"Miks sä löit sitä?"

Mitä väkivallalla pyritään saavuttamaan?

- Rahallista hyötyä
- Statusta
- Kavereiden hyväksyntää
- Kostoa
- Oman itseluottamuksen pönkitystä
- Itsesuojelua
- Kunnian varjelua

"Pakkohan mun on, ku muutki tekee"

Mitä ilmiöitä on havaittu?

Väkivalta raaistunut ja sitä on enemmän

Teräaseiden määrä lisääntynyt

Rikollisen elämäntavan ihannointi

Nöyryyttäminen

Kuvaaminen / someen jakaminen

Provosoiminen väkivallan oikeuttamiseksi

Feikkikaupat

Henkien väkivalta raaistunut

Kahoot 2

ja **raaistu**massa

15-17-vuotiaiden tekemät tapon, murhan
tai surman yritykset 2011-2020

15-17-vuotiaiden tekemät törkeät
ryöstöt sekä törkeän ryöstön
valmistelut 2011-2020

Millaisiin rangaistuksiin
väkivalta voi **johtaa**?

- Sakkoon
- Nuorisorangaistukseen
- Vankeusrangaistukseen
- Sovitteluun
- Korvauksiin
- Raskaaseen oikeusprosessiin

Samalla saatat sulkea monta hyvää ovea
elämässäsi!

Kahoot **3**

”Eihän tää suhun liittynyt”

Ketkä väkivallasta kärsii?

- Uhri
- Tekijä
- Perheet
- Läheiset
- Ystävät

Kuormittava vaikutus yhteiskunnalle, esim. sairaalat ja oikeuslaitos

”Miks ei kukaan tee mitää?”

Piilorikollisuus on rikollisuutta, mikä ei tule ilmi

- Jopa **86 %** nuorten väkivaltarikoksista ei koskaan tule poliisin tietoon
- Piilorikollisuuden määrä hitaasti laskenut 2010-luvulla

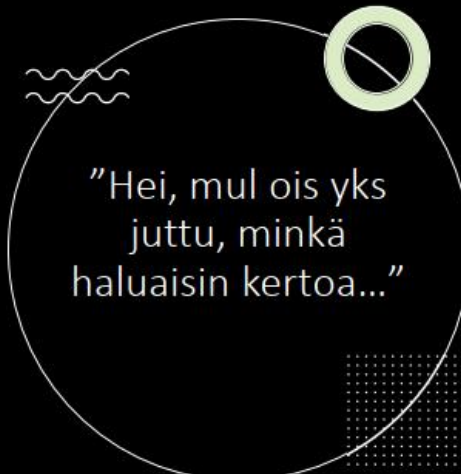
Rikollisuus, joka ei tule ilmi, ei voida **selvittää** eikä uhria / tekijää voida auttaa

”Kaikki on ihan hyvin...”

Miksi kokemuksista ei uskalleta puhua?

- ”En oo mikään vasikka”
- Häpeä
- Koston pelko
- Pelätään vanhempien reaktiota
- Itsekin tehty väärin tilanteessa
- Ei ole ketään kenelle kertoa

Puhuminen on rohkeutta, ei vasikointia, eikä sitä tule milloinkaan hävetä

”Hei, mul ois yks
juttu, minkä
haluaisin kertoa...”

Miksi **kokemuksista** tulisi kertoa?

- Tekijä saadaan vastuuseen
- Vähentää väkivallantekeojen määrää
- Puhumattomuus lisää rikosentekijän itsevarmuutta
- Oma mielenrauha
- Mahdollisuus puuttua tilanteeseen aikaisessa vaiheessa
- Tekijän rikoskierteen katkaisemiseksi

“MITÄ KUN TAPAHTUU JOTAIN

PERUUTTAMATONTA, KOSKA EN
KERTONUT ASIASTA

KENELLEKÄÄN?”

Kahoot **4**

”Mikset sä
anna mun
vaan olla”

Kiusaaminen on **noloa**

- Kiusaaminen on väkivaltaa
- Monesti oman pahan olon purkamista
- Ympärivuorokautista ja ympärivuotista
- Uhrilla ei ole pakopaikkaa
- Siirtynyt sosiaaliseen mediaan ja raaistunut
- Jättää **AINA** arvet uhuriin
- Saattaa muuttua ajan myötä fyysiseksi väkivallaksi

Kukaan ei ole immuuni kiusaamiselle!

”No mitäs oot
tollanen...”

Viharikokset synnyttää vihaa

- Kohdistuu eri ihmisryhmien edustajiin
 - Seksuaalinen suuntautuminen
 - Ihonväri
 - Etninen alkuperä
 - Vammaisuus
 - Uskonto
- Rikoslaisissa rangaistuksen koventamisperusteena
- Vain 20 % viharikoksista tulee ilmi

Kuka tahansa voi olla viharikoksen kohde!

”Oiskohan mun
aika **skarpata**
vähän”

Muutos lähtee itsestäsi

- Ketään ei voi auttaa väkisin
- Muutoksenhalu lähtee jokaisesta itsestään
- Parempi vaihtaa suuntaa myöhään kuin ei milloinkaan
- Muutos vaatii monesti apua ja tukea
- Vaatii luopumista asioista, jotka kuvitellaan tärkeiksi
 - Väärä ystäväpiiri
 - Päihteet
 - Vääristyneet kuvitelmat tulevaisuudesta

Vain sinä voit hallita omia valintojasi!

"Kuka mua muka pystyy auttamaan?"

Mistä **apua** on saatavilla?

- Oma lähipiiri
 - Vanhemmat
 - Sukulaiset
 - Ystävät
- Viranomaiset
 - Poliisi
 - Sosiaalityöntekijät
- Nuorisotyöntekijät
- Järjestöt
 - Aseman lapset ry
 - Non fighting generation
 - Etsivä nuorisotyö

"No ei paljoo huvita..."

Autetaan kaveria voimaan **paremmin**

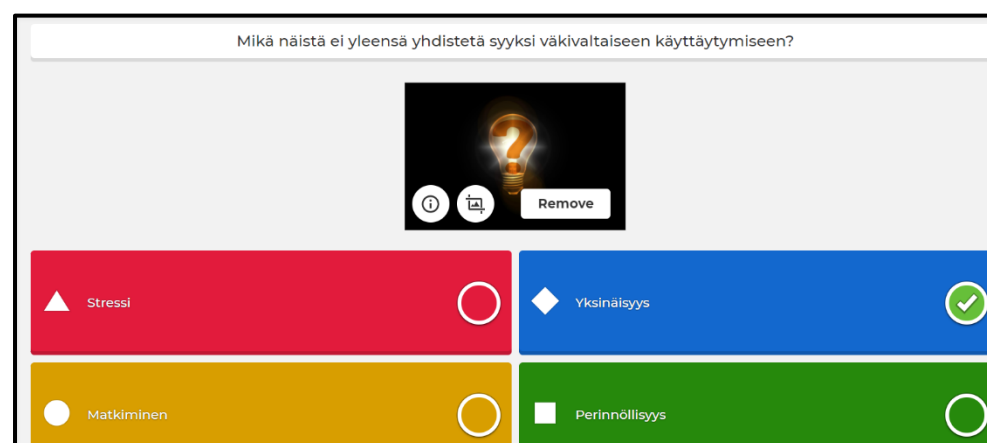
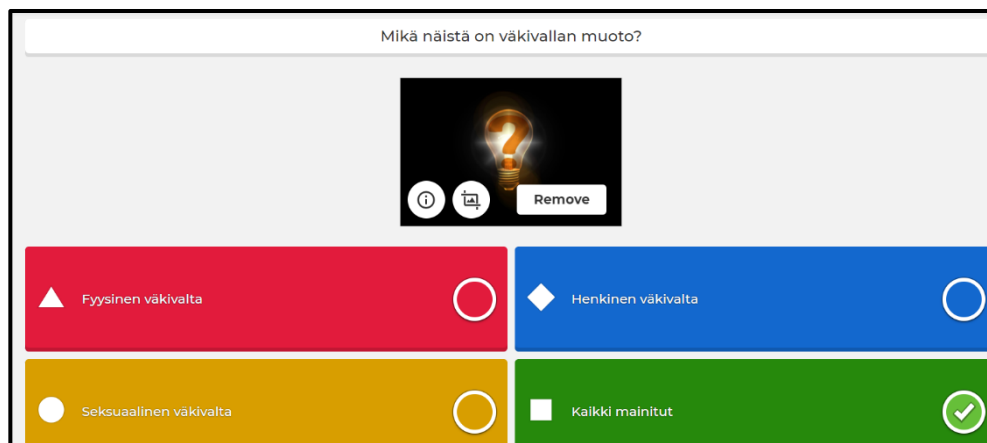
8.-9.-luokkalaisista...

- 16 % kokee itsensä yksinäiseksi
- Yli 30% ei ole tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä
- 19 % tuntee itsensä ahdistuneeksi
- 8 % ei kykene keskustelemaan vanhempiensa kanssa
- 6 % kokee olevansa kiusattu vähintään kerran viikossa

Sinäkin voit osoittaa kaverille **välittäväsi!**

Liite 2: Kahoot tietovisa

Mitä väkivallalla voidaan pyrkiä saavuttamaan?

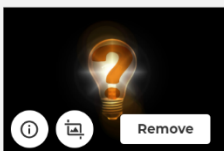
▲ Taloudellista hyötyä ☒	◆ Rakkautta ☐
● Huomiota ☐	■ Jännitystä ☐

Mikä väittämä kuvaa parhaiten nuorten väkivaltarikollisuutta?

▲ Sitä on pidetään nykyään hyväksyttävämpänä kuin ennen ☐	◆ Sitä ei juurikaan puhuta ☐
● Se on raaistunut ☒	■ Siihen ei pystytä puuttumaan tehokkaasti ☐

Miksi nuorten väkivallasta tulee keskustella?

▲ Jotta sitä voitaisi ennaltaehkäistä tehokkaammin ☐	◆ Kaikki mainitut ☒
● Jotta apua tarvitseville voitaisiin tarjota parempia palveluja ☐	■ Jotta saadaan ymmärrystä väkivallan vaaroista ☐

Millaisena nuorten väkivaltarikollisuus näyttäytyy?

OSA 2

Kuinka suuri osa 8.-9.-luokkalaisista kertoo kantaneensa teräasetta / asetta mukanaan?

▲ 9 % ☒	◆ 15 % ☐
● 2 % ☐	■ 5 % ☐

Mikä väittämä on totta?

▲ Kouluissa ei juurikaan esiinny väkivaltaa ☐	◆ 15 % nuorten pahoinpitelyistä johtaa sairaalahoitoon ☒
● Nuorten pahoinpitelyjen määrä on laskeut viime vuodesta ☐	■ Alle 10 % nuorista kertoo osallistuneensa tappeluun ☐

Mikä väittämä on totta?

▲ Kaikki väittämät ovat oikein ☒	◆ Vuonna 2020 alaikäinen syyllistyi pahoinpitelyyn joka 8 tunti ☐
● Alaikäisten ryöstöt ovat tuplaantuneet kahdessa vuodessa ☐	■ Vuonna 2020 alaikäinen tuomittiin 27 kertaa murhan tai tapon yrityksestä ☐

Mikä väittämä on totta?

▲ Alaikäinen ei voi olla korvausvelvollinen ☐	◆ Alaikäistä ei voida tuomita vankeuteen ☐
● Pahoinpitely ei voi johtaa toisen kuolemaan ☐	■ Suomessa alle 18-vuotiasta ei voida tuomita rikoksesta ☒

Mikä väittämä on totta?

▲ Alaikäisenä saatu rikostuomio voi vaikuttaa työn saamiseen ☒	◆ Pahoinpitelyjä tehdään yleensä yksin eikä porukassa ☐
● Veitsen kantaminen mukana on laillista, kunhan se on piilossa ☐	■ Lievä pahoinpitely ei ole rikos ☐

Piilorikollisuus ja puheeksi ottamisen pelko

OSA 3

Mitä tarkoitetaan piilorikollisuudella?

☐ Kavereiden välistä väkivaltaa	☐ Pillossa tapahtunutta väkivaltaa
☐ Rikosta, joka ei tule poliisin tietoon	☐ Ei mitään näistä

Kuinka suuri osa nuorten tekemästä väkivallasta ei tule poliisin tietoon?

☐ 49 %	☒ 86 %
☐ Sitä ei tiedetä	☐ 24 %

Mikä saattaa olla esteenä väkivaltakokemuksesta kertomiselle?

☐ El haluta "vaslkoida" asioista	☐ Ollaan itsekin tehty jotakin väärää tilanteessa
☐ Häpeä	☒ Kaikki vaihtoehdot ovat oikein

Kuka hyöttyy eniten siitä, että et kerro kokemastasi tai näkemästäsi väkivallasta?

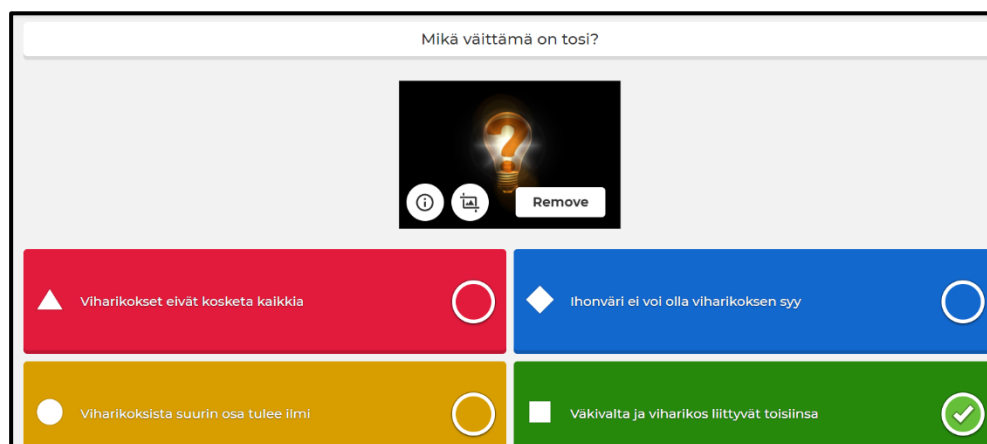
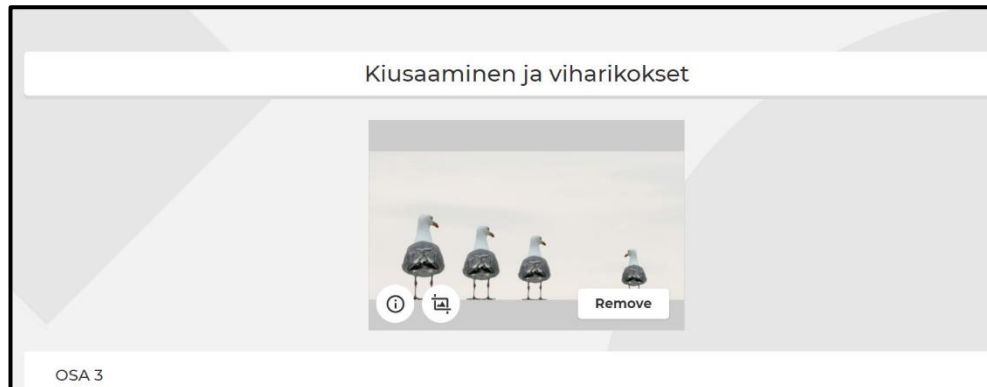

☐ Uhri	☒ Rikoksen tekijä
☐ Poliisi	☐ Sosiaalityöntekijä

Mikä toteutuu todennäköisimmin, jos et kerro kokemastasi tai näkemästäsi väkivallasta?

☐ Uhri saa oikeutta	☐ Rikoksenteijä saadaan vastuuseen
☐ Rikoksenteijä kostaa aina hänelle, joka on asiasta kertonut	☒ Rikoksenteijä jatkaa todennäköisemmin toimintaansa

Mikä väittämä on tosi?

<p>▲ Uhri voi vammautua loppuelämäkseen kiusaamisesta ☒</p>	<p>◆ Kiusaaminen loppuu yleensä itsestään ☐</p>
<p>● Kiusaaja voi useimmiten hyvin ☐</p>	<p>■ Kiusaaminen ei koskaan johda fyysiseen väkivaltaan ☐</p>

Kuinka suuri osa nuorista kertoo joskus kiusanneensa toista?

<p>▲ 23 % ☒</p>	<p>◆ 37 % ☐</p>
<p>● Alle 5 % ☐</p>	<p>■ 12 % ☐</p>

Mikä väittämä on tosi koskien 8.-9.-luokkalaaisia?

<p>▲ Noin 16 % kokee olevansa yksinäinen ☐</p>	<p>◆ Noin 19 % kokee olevansa ahdistunut ☐</p>
<p>● Kaikki vaihtoehdot ovat totta ☐</p>	<p>■ Noin 8 % kokee, että ei voi keskustella vanhempiensa kanssa asiasta ☒</p>